សន្តិមធម៌របស់ខ្មែរសុទ្ធសាធ ហើយកវីសៀមនេះទៀតក៏ពុំមែននិពន្ធរឿងនេះឡើងដោយចិត្តគំនិតផ្ទាល់ខ្លួននោះឡើយ ។ គេបានផ្តិតចម្លង « រឿងកាកី » នេះចេញមកពីរឿងក្នុងនិបាតជាតកពីររឿង គឺ ៖

ក – រឿង « **កាកាតិជាតក** » ៖ ក្នុងជាតកនេះ នាង « កាកី » មានឈ្មោះហៅថា « កាកាតិ » ចំណែកឯគន្ធ័ន គេឲ្យឈ្មោះថា « នាដកុវេរ » ។ « កាកាតិជាតក » នេះមានដំណើររឿងខ្លី ចប់ត្រង់ស្ដេចគ្រុឌនាំនាង « កាកាតិ » មកប្រគល់ថ្វាយព្រះបាទព្រហ្មទត្តវិញប៉ុណ្ណោះ ។

ខ – រឿង « **កុណាលជាតក** » ជាជាតកមួយទៀត ដែលមានដំណើររឿងដូចគ្នា នឹង « កាកាតិជាតក » ខុសគ្នាតែត្រង់កន្លែងដែលនាងកាកីនោះ មានឈ្មោះថា « កាកជន្ទិ » ទៅវិញ ។

រឿងជាតកទាំងពីរខាងលើនេះ កំពុងស្ថិតនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវរកឯកសារជាភាសាខ្មែរតទៅទៀត ។

អាស្រ័យហេតុនេះ គប្បីយើងធ្វើសេចក្ដីសង្កេតថា ច្បាប់ដើមនៃរឿងជាភាសាបាលី បន្ទាប់ទៅពញាព្រះឃ្លាំង « ហុន » បានរៀបរៀងមកជាភាសាសៀម ហើយចុងក្រោយបង្អស់ ជាភាសាខ្មែរដោយព្រះបាទអង្គ « ឌួង » ។ តាមសេចក្ដីនេះ ព្រះបាទអង្គ « ឌួង » បានបញ្ជាក់ភស្តុតាងក្នុងព្រះរាជាម្ភកជា ជាពាក្យពេចន៍ពីរប្រយោគដាច់ពីគ្នាថា ៖

...« ចរបាតបុរី បុរាណវេណី ទៅស្ថិតនៅនា ស្រុកទេពនគរ កុលករចិន្តា **តែងតាមបទចាប** ឲ្យលោកសំដែង ។ » ...

...« ពាក្យពោលពុំពី ពេះពបនៃទិ – **ធាងតាមបទចាប** ឲ្យលោកដើមអាទិ ដ្បិតជាតិប្រាជ្ញា ចេះចង់សាសនា ពុំសូវគួរសម ។ » ...

តាមសម្មតិកម្ម ព្រះបាទអង្គឌួង « ប្រាកដ » ជាបានទត បានអានអត្ថបទដើមជាភាសាបាឡីពុំខាន ។

តទៅទៀតនេះ យើងនឹងលើកយកសេចក្ដីផ្ដើមក្នុងភាសាទាំងពីរ ដែលជាលក្ខណ៍គោលសំខាន់បណ្ដាលឲ្យកវីនិពន្ធ " រឿង " កាកី នេះឡើង មកប្រៀបប្រដូចគ្នាមើល ។ បើយើងប្រែតាមពាក្យពេចន៍មួយម៉ាត់ ៗ ដោយមិនគិតដល់វិធីចាប់ចុងចួនក្នុងកំណាព្យ ពាក្យប្រារព្ធជាភាសាសៀមនោះ នឹងបានសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ៖

" សូមសំដែងថែងនិទានក្នុងកាលមុន កាលគ្រាអង្គទ្រង់សិលជិនវរ ត្រាប់សញ្ជរបង់ប្រយោជន៍ពោធិញាណ ស្វាយព្រះជាតិជាសកុណាពញាសត្វ បានដករឿងជាតកមកបរិហារ ប្រយោជន៍សំដែងថែងពិតចិត្តស្រីពាល ឲ្យប្រុសជាញដឹងដើងការត្រិះត្រង់ " ។

បន្ទាប់មក សូមអានសេចក្ដីជាខ្មែរក្នុងព្រះរាជារម្ភកថា វិញ ៖

" ដំណើរដំណាល ស្រីស្រស់ពុតពាល ចិត្តដូសាមាន្យ ទុកជាឲ្យស្ដ្រីលោកីមិញមាន ចិត្តប្រែប្រួលប្រាណ ប្រាសប្រែអនិច្ចា " ។

ក្នុងរឿងកាកីសៀមជាពាក្យកាព្យ យើងគប្បីសង្កេតពិចារណា តាមវគ្គទាំង ៣ ដូចតទៅនេះ ៖

ក) វគ្គទី ១ – ចាប់តាំងពីដើមរឿងរហូតទៅដល់កន្ទៀងដែលស្ដេចគ្រុឌ វិលត្រឡប់មកលេងបាស្កាជាមួយនឹងស្ដេចព្រហ្មទត្តម្ដងទៀត ក្រោយដែលបានលួចនាងកាកីទៅហើយ ។

បំពោះវគ្គនេះ មានអ្នកខ្លះឲ្យយោបល់ថាពុំមែនជាសំនួនវោហារ របស់ចៅពញាព្រះឃ្លាំង " ហុន " ឡើយ ក៏ប៉ុន្តែប្រហែលជារបស់ព្រះមហាយសភ អ្នកនិពន្ធរឿង " ពាលីប្រដៅប្អូន " ទៅវិញ ។

ខ) វគ្គទី ២ តែងជាបទមហោរី ចាប់តាំងពីគន្លងដេញពិណផ្កាញ់ផ្កាលស្ដេចគ្រុឌ រហូតទាល់តែដល់កន្ទៀងនាងកាកីត្រូវបណ្ដែតពោងពាយ ។ វគ្គនេះប្រាកដជាស្នាដៃរបស់ចៅពញាព្រះឃ្លាំង " ហុន " មែន ។

គ) វគ្គទី ៣ – វគ្គនេះបរិយាយតទៅទៀត អំពីនាងកាកីសោកតាមពោនពាយ ទៅជួបនឹងនាយសំពៅកណ្ដាលសមុទ្រ ខូចខ្លួនខូចប្រាណជាមួយនឹងនាយសំពៅ រហូតពីនាយសំពៅធ្លាក់ទៅដៃចោរ ហើយនៅទីបំផុតបានទៅជាមហេសីរបស់ព្រះបាទទសរាជ្យ ស្ដេចដែលសោយរាជ្យនៅនគរអភ័យសាលី ។ និយាយពីរឿងរ៉ាវទៅនៅនគរពារាណសីវិញ ដល់ព្រះបាទព្រហ្មទត្តទ្រង់សោយទិវង្គតទៅ ពួកសេនាមាត្យសព្វមុខមន្ត្រីតូចធំក៏មូលមតិគ្នាលើកនាងកុវេរគន្ធទៅជាស្ដេចសោយរាជ្យស្នង ។ កាលបើដឹងថានាងកាកីនៅមានជីវិតរស់នៅឡើយនៅនគរអភ័យសាលី គន្ធ័នក៏លើកទ័ពទៅវាយដណ្ដើមយកនាងមកវិញបាន ហើយអភិសេកនាងកាកីឡើងជាអគ្គមហេសី ។

កវីដែលនិពន្ធវគ្គទី ៣ បន្ថែមជាថ្មីនេះ មានឈ្មោះហៅថា "ជោតិ" នាមត្រកូល "មណីរ័ត្ន" ។ ពាក្យពេចន៍សំនួរវោហារក្នុងវគ្គបន្ថែមនេះ មានសុភាពទន់ភ្លន់ជាងវគ្គទី ១ និងវគ្គទី ២ ឆ្ងាយណាស់ ។ បានជានិពន្ធថែមថ្មី ក៏ព្រោះតែកវីនេះយល់ថា រឿងកាកីនេះហាក់ដូចជាមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ គេចង់ធ្វើឲ្យនាងកាកីគប់ប្រសព្វនឹងឧបសគ្គនានាសិន រួចហើយបានមកសោយសុខតាមធម្មតាវិញ ។

ខ្ញុំសូមជូនជីវប្រវត្តិរបស់ចៅពញាព្រះឃ្លាំង "ហុន" ទុកណាជាពុំមែនជាកវីខ្មែរក៏ដោយ តែជីវប្រវត្តិនេះអាចនឹងមានអត្ថប្រយោជន៍ទាក់ទងនឹងការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរយើងខ្លះជាពុំខាន ។

ជីវប្រវត្តិរបស់កវី.–

ចៅពញាព្រះឃ្លាំង "ហុន" ជាបុរសសំខាន់មួយនាក់ក្នុងសម័យក្រុងរតនកោសិន្ទ្រ (ក្រុងទេពព្រះនគរបាងកកសព្វថ្ងៃនេះ) ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទសម្ដេចព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាចូឡាលោក (ប្រសូត ព.ស. ២ ២៧៩ គ្រងរាជ្យ ព.ស. ២.៣២៥, សោយទិវង្គត ព.ស. ២ ៣៥២) ។ ចៅពញាជាអ្នកចំបាំងផង ជាសេនាមាត្យជាន់ខ្ពស់ផង

ព្រមទាំងជាកវីឯកក្នុងព្រះរាជមន្ទីរផង ។ យើងដឹងដោយស្ដួចស្ដើងណាស់អំពីជីវប្រវត្តិរបស់កវីនេះ ។ សៀវភៅលំដាប់នាមត្រកូល "ប៊ុងឡុង" បានបញ្ជាក់ថា លោកជាបុត្ររបស់ចៅពញាបតិន្ទ្រសុរិន្ទ្រឫទ្ធិជ័យ "ប៊ុន-មី" នឹងលោកស្រី "បំរើន" ។

ដំបូងលោកមានយសសក្តិជាហ្លួង សរវិជិត នាយដានស្រុកទទ័យ ។ ក្នុងពេលចលាចលនៅក្រុងធនបុរី ហ្លួងវិជិត នាយប៊ុនណាក ធនម៉ែឡា នឹងពញាសគ៌ បាននាំគ្នាលើកបក្សពួកចូលមកឡោមព័ទ្ធព្រះរាជវាំង ។ កាលបើសម្ដេចព្រះចៅក្រុងធនបុរី (តាក-ស្រ៊ិន) ទ្រង់ចុះចាញ់ទឹងលះបង់រាជ្យចេញសាងព្រះផ្នួសនៅវត្តអរុណរាជវរាម ហើយ ហ្លួងវិជិតនឹងបក្សពួកក៏បាននៅថែរក្សានគរ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ដល់ក្រោយមក ពួកអ្នកចូលមកក្ដាប់អំណាចថ្មីនេះ មានយោបល់ទាស់ទែងខ្វែងគំនិតវិវាទប្រឆាំងគ្នាឯងឡើង ។ ខណៈនោះ សម្ដេចព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាចូឡាលោក (កាលនៅជាសម្ដេចពញាមហាក្សត្រិយ៍សឹកនៅឡើយ) កំពុងលើកទ័ពមកវាយប្រទេសខ្មែរ ។ ដល់ព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបហេតុការណ៍ចលាចលទៅក្រុងធនបុរីបែបនេះភ្លាម ទ្រង់ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់លើកទ័ពត្រឡប់មកវិញ កាត់តាមស្រុកប្រាចីនបុរី (បស៊ុមបុរី) ។ ហ្លួងសរវិជិតបានចេញទៅទទួលព្រះអង្គនៅវាល "សែនសែប" ក្រាបថ្វាយទូវពត៌មានសំខាន់ៗ ទាំងអស់ហើយបានក្រាបទូលអញ្ជើញព្រះអង្គនាំទ័ពចូលព្រះនគរ ។

ដល់សម្ដេចព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាឡើងសោយរាជ្យ ព្រះអង្គក៏បានតែងតាំងហ្លួងសរវិជិតជា "ពញាពិពត្ឋនកោសា" តមកក៏បានដំឡើងតំណែងជា "ពញាព្រះឃ្លាំង" ។ លោកបានបំរើកិច្ចរាជការរហូតទាល់តែទទួលអនិច្ចកម្មនៅ ព.ស ២·៣៤៨ គ.ស. ១·៨០៥ ។

លោកបានទុកស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដូចតទៅ ៖

- លិលិតស្រីវិជ័យ ជាតក

- លិលិតពេជ្រមកុដ

- លិលិតព្យុហយាត្រាពេជ្រភ្លូង

- ឥណាវ

- មហាជាតកបទកាយវែង បំពោះតែកុមារកណ្ហ និង មទ្រីកណ្ឌ

- បទមហោរី រឿងកាកី

លោកបានអនុគ្រោះប្រែរឿងសាមកុក និងបានទិពន្ធរឿងរាជាធិរាជ ដោយកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយពញាឥន្ទ្រអគ្គរាជ, ព្រះករម្យរស្មី និង ព្រះស្រីក្សត្រិយប្រីជា ។

សេចក្តីសង្កេត .–

១– សម្តេចព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាចូឡាលោក បានរៀបអភិសេកព្រះអង្គ " អេង " ដែលជាព្រះរាជបិតារបស់ព្រះបាទអង្គ " ឌួង " ឡើងសោយរាជ្យជាសម្តេចព្រះនារាយណ៍រាមាធិបតី អម្ចាស់ផែនដីក្រុងកម្ពុជាធិបតី (គ. ស ១៧៧៩ - ១៧៩៦) ។

២– លិលិត ៖ សៀវភៅដែលអត្ថបទដែលគេទិពន្ធឡើងដោយផ្សំកំណាព្យ និងពាក្យរាយឲ្យតរណ្តំគ្នា ។

៣ – បទរាយវែង ៖ សៀវភៅដែលបទដែលប្រើក្នុងរឿងមហាជាតក់ ហើយខ្មែរយើងហៅថា "បទកំរង់កែវ" ទៅវិញ ។ បំពោះបទគាំរងកែវនេះ សៀវភៅដល់ពាក្យពេចន៍ឃ្លាប្រយោគសរសេរតាមធម្មតាគ្មានការរណ្តំចាប់ចុងចួនគ្នាឡើយ ។

" ស្ងាចហង្សតែងស្រង់ស្រះស្រី ហង្សអ៊ីអប្រិយ មកដឹកឯទឹកថ្លុកល្អក់ ។
រូបល្អចិត្តកំអាក្រក់ ស្អុយព្រៃលាមក ក្រអូបតែក្លិនអសារ ,, ។ (កំហឹងស្តេចគ្រុឌ)

ការបង្កើតកូនចៅ នៃរុក្ខជាតិមានផ្កា

ម៉ម ណៃ

សាស្ត្រាចារ្យវិទ្យាសាស្ត្រធម្មជាតិ

វិទ្យាល័យ កំពង់ធំ

អស់មិត្តបានឃើញនឹងភ្នែកអស់មិត្តហើយ នូវរុក្ខជាតិទាំងឡាយដែលបានបង្កើតកូន-ចៅ ។ តែថាការបង្កើត កូន-ចៅនោះ ដូចគ្នានឹងមនុស្សសត្វក្នុងលោកិយនេះ ឬ ទេ ? ខ្ញុំចាំឆ្លើយថាដូច ឬ មិនដូចនោះទេ ខ្ញុំទុកឲ្យអស់មិត្តអារកាត់ទៅចុះ ហើយខ្ញុំគ្រាន់តែនិយាយអំពីការបង្កើតកូន-ចៅ នៃរុក្ខជាតិ ។ ជាពិសេស ខ្ញុំនិយាយតែពីរុក្ខជាតិដែលមានផ្កា ។

ដើមឡើយ សូមអស់មិត្តជ្រាបអំពីផ្នែករបស់ផ្កាដោយត្រួសៗសិន ។ បុប្ផាជាសរីរៈ (organe) មួយរបស់រុក្ខជាតិ ។ វាមានផ្នែកដូចតទៅនេះ ៖

- ទង – ទងមាននាទីនឹងភ្ជាប់បុប្ផាទៅនឹងមែកត្រង់សន្លឹកតូចមួយ (bractée) ។ ចុងទងម្ខាងទៀតប៉ោងកំពីង ហើយទីនោះជាលំនៅនៃផ្នែកផ្សេងៗ នៃបុប្ផា
- កញ្ចុំត្របកក្រៅ – កញ្ចុំនេះកើតបានដោយសារ ត្របកក្រៅច្រើនទៅរួមគ្នា ។ ត្របកក្រៅមានចំនួនតិច-ច្រើនទៅតាមបែបបុប្ផា ។ ពល់តែត្របកក្រៅសុទ្ធតែបៃតងជានិច្ច ។
- កញ្ចុំត្របកក្នុង – ចំនួនត្របកក្នុង ក៏មិនខុសគ្នានឹងចំនួនត្របកក្រៅដែរនេះ មិនបានសេចក្តីថាស្មើគ្នានោះទេ តែថាចំនួននោះវាប្រែប្រួលទៅតាមបែបផ្កាទៅវិញ ។ ម្យ៉ាងទៀតត្របកក្នុងក៏ប្លែកពីត្របកក្រៅដែរ គឺត្របកក្នុងមានពណ៌ក្រហម, កូឡាប, លឿង, ស...

• កេសរ – គញ្ចុំទាំងពីរខាងនេះ បានឧបត្រៃសោបកេសរ (étamines) ។ រាល់តែកេសរសុទ្ធតែជាសរីរៈឈ្មោលរបស់រុក្ខជាតិ ។ លិង្គនេះមាន ៖

. ទងខ្លីតូចមួយ (filet)

. ស្បោងលំអងមួយ (anthère)

នៅក្នុងស្បោងនោះមានម្សៅល្អិតៗពោលទៅគឺលំអងផ្កា (Pollen) ។ នៅគ្រប់តែលំអងផ្កា មានកោសិកាឈ្មោលមួយ (cellule mâle) ជានិច្ច ។

. ស្បូន – វាជាសរីរៈញី (ឬមេ) របស់រុក្ខជាតិលិង្គមេនេះ កើតឡើងដោយសារតែធាតុញីច្រើនរួបរួមគ្នា ។ រាល់តែស្បូនតែងតែមាន ៖

. ពោះកំពីង គឺអណ្ឌាស័យ (ovaire)

នៅក្នុងអណ្ឌាស័យនោះមានពង (គឺបុប្ផាណ្ឌ = ovule) ។

. កអួយខ្លីឬវែង (stylet)

. ក្បាលមួយនៅលើក (តាមមតិខ្ញុំ ខ្ញុំឲ្យឈ្មោះក្បាលនោះថា “ តំរងលំអង ” ដែរ)

លិង្គបុប្ផាទាំងពីរប្រភេទនេះ ជួនកាលមានទាំងពីរនៅក្នុងផ្កាតែមួយ ជួនកាលមានតែកេសរ ឬស្បូននៅក្នុងផ្កាមួយៗ ទីទៃពីគ្នា ។ បុប្ផាណាមានតែកេសរ បុប្ផានោះមាននាមថា “ ផ្កាឈ្មោល ” ។ ផ្ទុយទៅវិញ បុប្ផាណាមានតែស្បូន បុប្ផានោះឈ្មោះថា “ ផ្កាមេ ” ។ ជួនកាលគេឃើញផ្កាឈ្មោល និង ផ្កាញីនៅលើរុក្ខជាតិតែមួយដើម ជួនកាលវានៅលើដើមទីទៃពីគ្នា ។

អស់មិត្តទើបតែនឹងបានជ្រាបគ្រួសៗអំពីផ្នែករបស់ផ្កាទេ ។ តែឥឡូវនេះអស់លោក នឹង ឈប់ត្រឹមនេះ ឬ យ៉ាងណា ? មើលទៅអស់មិត្តមុខជា នឹង បោះជំហានទៅមុខទៀតហើយ ។ កាលដែលអស់មិត្តលើកជើងឈានដើរ អស់មិត្តបានដើរចំកន្លែង “ រួមដំណេក ” របស់រុក្ខជាតិ ។ ពេលនេះអស់បានឃើញអចិន្ត៍ហើយ អស់មិត្តចាប់អារម្មណ៍ អស់មិត្តក៏ចាប់ពិនិត្យរឿងនេះដែរ ។

អស្ចារ្យណាស់ "ការរួមដំណេក" នេះ វាខុសពីការ ការប្រព្រឹត្តិរបស់មនុស្សនឹងសត្វ ៗ ព្រោះការរួមភេទនេះ វាអាចប្រព្រឹត្តទៅឯងៗ, ដោយសត្វល្អិត, ដោយទឹក, ដោយខ្យល់ក៏មាន ។

មែនហើយផ្ការីក សរីរៈផ្កាអាចបង្កើតកូនចៅបានដែរ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ស្បោងកេសរបែក លំអងផ្កាប្រាសចាកលំនៅ ។ វាធ្លាក់ចុះ វាហើរតាមខ្យល់ វាហោះហើរតាមសត្វល្អិត, វាហែលបណ្ដោយទឹក ។ ដំណើរផ្សងព្រេងនេះធ្វើឲ្យលំអងស្ទើរតែទាំងអស់គ្មានភ័ពវាសនាផង ។ ក្នុងដំណើរដដែលនេះមានលំអងខ្លះ មានសំណាងដែរ គឺបានទៅទំនៅលើក្បាលស្បូន (តំរងលំអង) ។ នៅលើតំរងនោះលំអងត្រូវជាប់ដោយទឹកស្បូន (ទឹកស្អិតៗ) ។ បានទឹកស្បូនជាអាហារ លំអងក៏រីកធាត់ធំឡើង ហើយមានបុចពន្លក ។

ពន្លករបស់លំអងមានសភាពវែងទៅៗ ជាលំដាប់ ហើយកាន់តែជ្រុលខ្លួនជ្រៅទៅៗ ទៅក្នុងស្បូន ។ កាលបើបំពង់លំអងទៅប៉ះនឹងបុប្ផាណូ ហើយចូលទៅក្នុងបុប្ផាណូទៀត ។ ពេលនោះកោសិកាឈ្មោល នឹងកោសិកាមេរសាត់មកជាប់គ្នា រួចរលាយចូលគ្នាអស់ទៅ ។ អម្បាញ់មិញនេះ រុក្ខជាតិបានរួមដំណេកសើមៗ ។ "ការរួមដំណេក" នៃរុក្ខជាតិកន្លងទៅ ។ កោសិកាឈ្មោលនឹងមេរួមគ្នាកើតបានជា "ពង" មួយ (œuf) ។ "ពង" ធំឡើង បុប្ផាណូក្លាយខ្លួនទៅជាគ្រាប់ដែរ ។

សារុបទៅ "ផ្កាកន្លងទៅ" ។ ផ្កាក្លាយខ្លួនទៅជាផ្លែ ៗ មានគ្រាប់, លទ្ធផលនៃការរួមរបស់លំអងនឹងបុប្ផាណូ ។ គ្រាប់ត្រូវដីមានជី នឹងទឹកសើមៗ ក៏ដុះឡើងបានជាដើមរុក្ខជាតិមួយតូច ។ ហេតុនេះតើមនុស្សសត្វមានសភាពខុសគ្នា នឹងរុក្ខជាតិឬទេ ក្នុងការបង្កើតកូន - ចៅ ?

ម៉ម ណៃ

សាស្ត្រាចារ្យវិទ្យាសាស្ត្រធម្មជាតិ
វិទ្យាល័យកំពង់ធំ

អំពីសព្ទខ្មែរ

បូញ៉ា

ចាប់តាំងពីលេខនេះទៅ ទស្សនាវដ្តីសាស្ត្រាចារ្យនឹងបើកទំព័រថ្មីទៀត ក្រោមចំណងជើង "ទំព័រស្រាវជ្រាវ" ដើម្បីនឹងឆ្លើយតបនឹងសំណូមពររបស់មិត្តយើងខ្លះ ៗ

មានមិត្តម្នាក់បានស្រាវជ្រាវសព្ទខ្មែរទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងអំពីចំណែកផ្សេង ៗ នៃខ្លួនយើង ។ ការងារនេះនៅមិនទាន់ចប់នៅឡើយទេ ពីព្រោះសព្ទខ្មែរយើង ក៏ដូចជាសព្ទនៃភាសាឯទៀត ៗ ដែរ សំបូរខ្លាំងណាស់ ។

ដូចនេះ សូមមិត្តណាដែលមានបំណងស្របនឹងមិត្តខាងលើនេះ ជួយធ្វើសហប្រតិបត្តិការដោយរកសព្ទផ្សេង ៗ ទៀតមកបន្ថែមព្រមទាំងពន្យល់ន័យផង ដើម្បីជាវិភាគទានដល់វប្បធម៌របស់យើង ។ សព្ទរបស់មិត្តទោះតិចក្តី ច្រើនក្តី បើក្រុមនិពន្ធពិនិត្យទៅឃើញថាសមរម្យ នឹងបានចុះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីលេខក្រោយក្រោមឈ្មោះរបស់មិត្ត ។

ខ្លួន	ត្របៀក	ក្បាល
លាងខ្លួន	ត្របៀកពាង	ក្បាលរឹង
ដោះខ្លួន	ត្របៀកប៉ោត	ក្បាលខូច
រឹងខ្លួន	ក្រហមស្លឹកត្របៀក	ក្បាលពីរ
អៀនខ្លួន	មិនដឹងជាត្របៀកអីទេ	ក្បាលសកពង
ភ្នែក	ក្ងេបត្របៀក	ពិ
ភ្នែកមុត		ជាន់កដកក្បាប
ភ្នែកស្អុយ		តឹងសរសៃក
ភ្នែកបុស្ស៊ី		ផ្ទៃមាត់ផ្ទៃក
		រួយមាត់រួយក

មុខ

មុខក្រាស

មុខស្តឹក

មុខរឹង

មុខខ្មាញ់

មុខខ្មាញ់ " រងើម "

មុខងាប់

មុខពព្រើម

មុខជាមិនកើតទេ

មានមុខមានមាត

ស្តឹកមុខ

រីកមុខ

ជោរមុខ

ចេញមុខ

បាត់មុខ (បាត់មាត់)

ល្វីងមុខ

វែកមុខមិនរួច

ក្រហមមុខ

សមមុខ

មិនដឹងជាយកមុខទៅទុកឯណា

អ្នកមុខ អ្នកការ

យកមុខ យកមាត់

មើលមុខគ្នាមិនត្រង់

យល់មុខ

រើសមុខ

មាត់

មាត់រអិល

មាត់ជាទេវតា (ចិត្តជាទេវទត្ត)

មាត់រលាញ

មាតក

មាត់រឹង

មាត់មនុស្ស ក្អែក ១ ជាក្អែកដប

មាត់វែង មាត់ខ្លី

មាត់ធំ មាត់តូច

បានមាត់

បួញមាត់

ត្រូវមាត់

បាត់មាត់, បាត់មុខ

បាត់មាត់!

កុំមាត់

តមាត់

ផុតមាត់

របូតមាត់

ស្ងួរមាត់ស្ងួរក

បាត់មាត់បាត់ក

បានមាត់

បំបាត់មាត់

ថាផ្លូវហើយវែង មាត់វែងជាងផ្លូវទៅទៀត

បានតែមាត់ទេ

រហ័សតែមាត់ ត្រកៀកស្ដាប់ស្ដូក

ដិតមាត់ដង្កាប់

ត្កាមមាត់តាប មាត់ព្រាប

" ផ្ទះ ខ្ញុំ " មាត់ច្រើនណាស់

រកស៊ីមិនគ្រប់មាត់ទេ

រកស៊ីមិនទាន់មាត់ទេ

ទឹកមាត់ប្រៃ

ជូរមាត់

មូលមាត់

ស្រលៀងមាត់ គ្រហួចមាត់ ទាំមាត់

បបូរមាត់ស្ដួស

ផ្អែមមាត់

ចុងមាត់ចុងក

ផ្ទៃមាត់

បំហមាត់

រិចមាត់

ទឹកមាត់សាប

សាបដូចទឹកមាត់

មួយមាត់មួយក

ដៃ

ដៃគ្រង់

ដៃធំ (ទូលាយ)

ដៃស្អិត

ដៃដល់

ដៃបុស្ស

ដៃក្ងើងជើងមាន់

ដៃហោះ (ដៃធេត)

បានដៃ

ឲ្យតែរួចពីដៃ (ឲ្យតែផុតពីដៃ)

របូតដៃ (ទប់មិនបាន)

មិនរួចពីដៃខ្ញុំទេ

គដៃ

(អាងតែអណ្ដាតអត់ឆ្អឹងចេះតែគ្រលាស់)

ដៃដែក

បាតដៃជាខ្នងដៃ

ឲ្យដៃ

បើកដៃ

មានដៃ

បណ្ដោយដៃ

ជាប់ដៃ

ពិសដៃ

ចូលដៃ

ហុចដៃ

ទឹកដៃ

ស្ទាដៃ

បត់ជុំដៃ (បូញមាត់)

មួយដៃមួយជើង

ថ្វីដៃ

ជើង

ជើងវែង ១

ជើងថ្នឹក

ជើងកប

ជើងមិនជាប់ដី

ដោះដៃ

ត្រូវជើង

សមជើង

ទ្រាប់ជើង

លើកជើង

យកជើង

ដេញជើង

កាច់ជើង

មួយជើង

អមជើង

ជាន់កែង (ដេញទាន់កុំ–)

រកជើងមិនបានគ្រប់

ប្រមុះ

មិនប្រមុះ

គ្មានប្រមុះ

ប្រមុះមិនបុះចំបើង

ពោះ

លាក់ពោះលាក់ពង

បែកពោះដូចដូក

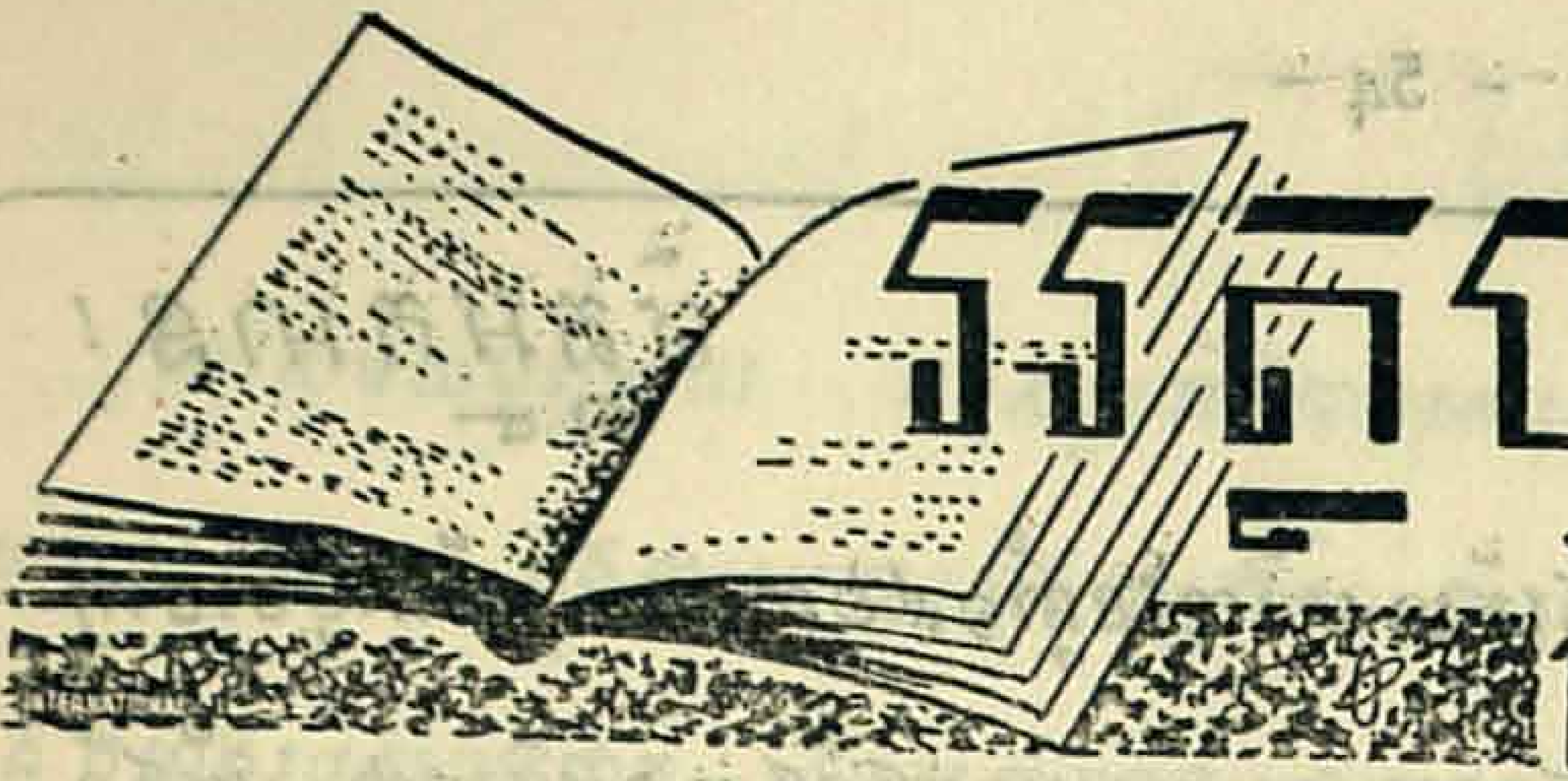

វត្ថុបទ & ឯកសារ

អត្ថបទអនុពាក្យ

កោះសន្តិភាព

នៅក្នុងសាគរអាមុីប៉ែកអគ្នេយ៍នេះ លើកលែងតែកោះខ្លះដែលបានប្រកាន់យកមាគ៌ាឪ្យភាពជាដាច់ខាតចេញ គេមិនឃើញមានកោះដទៃទៀត ដែលមានមុំបត្រជាក់ត្រជុំសោះឡើយ ពុំនោះសោតទេ គឺមានតែកោះមួយប៉ុណ្ណោះ កោះសុវណ្ណភូមិ ។

បរិយាកាសសុខសាន្ត ដែលបិតនៅលើកោះនេះ មិនមែនបានមកដោយសារទេវតាជួយឡើយ តែគឺពិតជាជោគជ័យនៃការតស៊ូរបស់ប្រជាជនកោះនេះ ដែលរួមគ្នាជុំវិញព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសករបស់ខ្លួន ។ ប្រវត្តិនៃការតស៊ូនៅលើកោះនេះ ពោរពេញទៅដោយកស្តុតានៃវីរភាពដ៏អង់អាច ហើយនៅតែមានដំណើរបន្តបន្ទាប់គ្នា រហូតមកទល់នឹងបច្ចុប្បន្នកាលនេះ ។ បានជាការប្តេជ្ញាប្រយុទ្ធដ៏ក្តៀវក្លានេះមានដំណើរយូរអង្វែងហើយមោះមុតដូចនេះ ពីព្រោះនៅលើកោះជិតខាង មានសត្វឥន្ទ្រីជាច្រើនដែលលុះនៅក្នុងមនោគមវិជ្ជាផ្សេងពីកោះកម្ពុជា បេះតែចិត្តចំប្រើ១បាយកលយាយីអ្នកស្រុកកោះនេះដែលមិនព្រមចុះញ៉ម ហើយដើរតាមផ្លូវដែលពួកវាបានត្រាយមកហើយ ។ អ្នកស្រុកកោះសន្តិភាព ដែលមានប្រពៃណីស្នេហាមាតុភូមិយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាដកបរៀនមកមានសម្បជញ្ញៈជានិច្ច ហើយមានទស្សនៈភ្លឺស្វាងក្រៃលែង ។ គេឃើញយ៉ាងប្រត្យក្សថា ផ្លូវដែលអស់សត្វឥន្ទ្រីបានដាក់បង្ខំឲ្យអ្នកស្រុកខ្លួនដើរតាមនោះ មិនមែនជាផ្លូវស្របតាមផលប្រយោជន៍នៃកោះខ្លួនសោះឡើយ ។ ផ្លូវនោះប្រាកដជាផ្លូវដែលដឹកនាំមហាជន

មិត្តអ្នកអាន!
១៤

ដោយយើងមានការខកខានក្នុងត្រីមាសទី៣នៃឆ្នាំ១៩៦៣នេះ យើងសូមចេញលេខនេះជាលេខ "ឌូប" ។ ក្នុងលេខនេះ អស់មិត្តគង់នឹងបានឃើញថា យើងខំយកចិត្តទុកដាក់លំអទស្សនាវដ្ដីយើងឲ្យបានកាន់តែប្រសើរជាងមុន ៗ ឡើងទៀត ទាំងខាងអត្ថន័យ ទាំងខាងអត្តរូប ហើយថែមទាំងបានបន្ថែម «ផ្នែក (rubrique) មួយថ្មីទៀតផង គឺ "ការស្រាវជ្រាវ" ។

ក្នុងលេខនេះ តើមិត្តពេញចិត្តនឹង «ផ្នែក» អ្វីជាងគេ? ..

ក្នុងផ្នែក "ចិត្តគរុកោសល្យ" មិត្តចង់ឲ្យយើងនិយាយពីបញ្ហាអ្វីទៀត?

ចុះក្នុងផ្នែក «អត្ថបទនឹងឯកសារ» ប្រវត្តិសាស្ត្រ សេដ្ឋកិច្ច...?

តើមិត្តមានយោបល់អ្វីស្នើទេ អំពីបការូប (le style) ហើយនឹងអំពីវិធីរបៀបបង្ហាញ (présentation) របស់យើង?

ទស្សនាវដ្ដី សាស្ត្រាចារ្យ

ឲ្យទៅជួបនឹង ភយន្តរាយ បំបាំងរាំងដល ព្រាត់ប្រាស នឹងលំបាកគោកយ៉ាកតែប៉ុណ្ណោះ ។

ព្រោះហេតុហ្នឹងហើយ បានជាប្រជាករកោះទាំងនោះ កំពុងក្រោកឡើងធ្វើសេរីការរំដោះកោះខ្លួនជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ការតស៊ូរបស់ប្រជាជនទាំងនេះលំបាកវេទនាខ្លាំងណាស់ ពីព្រោះសត្វឥន្ទ្រីសុទ្ធតែពឹងផ្អែកទៅលើមហាព្រាយមួយយ៉ាងធំសំបើម ដែលអាស្រ័យនៅលើដើមពោធិទិសបស្ចិម ។

នៅកណ្ដាលសាគរដ៏រំដើបរំជួលនេះ អ្នកស្រុកកោះសន្តិភាពប្រកាន់ស្មារតីរឹងប៉ឹងជានិច្ច ដើម្បីនឹងស្ថាបនាសេដ្ឋកិច្ចហើយនឹងការពារបូរណភាពនៃកោះខ្លួន ចំពោះល្បិចរហស្យប្រាយគ្រប់បែបយ៉ាង ដែលពួកសត្វឥន្ទ្រីនឹងបិសាចជាម្ចាស់វាចង្កឡើង ។ ចំណែកឯជោគជ័យដ៏រុងរឿងប្រាកដជានឹងមានដល់អ្នកកោះជាប្រាកដ!

សេចក្តីចំរើននៃវិទ្យាសាស្ត្រ

នៅសម័យបុព្វកាល មនុស្សយើងបានរស់នៅដោយផ្អែកលើកម្លាំងផ្ទាល់របស់ខ្លួន យ៉ាងសុទ្ធសាធ ក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងធម្មជាតិ ។ កម្លាំងរបស់មនុស្ស បើប្រៀបធៀបនឹងកម្លាំងរបស់ធម្មជាតិ មានសភាពទន់ខ្សោយឥតឧបមា ដែលជាហេតុនាំឲ្យការប្រយុទ្ធរបស់ខ្លួន រមែងតែបរាជ័យជាញឹកញាប់ ។ ឯធម្មជាតិវិញក៏រមែងតែមានជោគជ័យសឹងតែគ្រប់ពេលដែរ ហើយពង្វក់បង្វិលមនុស្សយ៉ាងយង់ឃ្នង ។ សភាពការណ៍នេះ ញុំាងមនុស្សមួយភាគធំឲ្យចុះញ៉មធម្មជាតិ ដោយឥតលក្ខខណ្ឌ ហើយលែងជឿលើកម្លាំងខ្លួន ក៏បែរជាទៅបន់ស្រន់ពឹងផ្អែកលើកម្លាំងអច្ឆរិយអ្វីមួយ ដែលគេយល់ថាជាម្ចាស់ធម្មជាតិ ហើយមានឥទ្ធិពលសក្តិសិទ្ធិដើម្បីបង្ក្រាបវិហេសារបស់ធម្មជាតិបាន ទៅវិញ ។

ប៉ុន្តែក្នុងការតស៊ូរបស់ខ្លួន តទល់នឹងធម្មជាតិ ពីសតវត្សមួយទៅសតវត្សមួយ ពីយុគមួយទៅយុគមួយ មនុស្សប្រមូលបានការពិសោធន៍កាន់តែច្រើនឡើងៗ ហើយបានយល់អាថ៌កំបាំងរបស់ធម្មជាតិក៏កាន់តែជ្រៅទៅៗដែរ ។ ជនខ្លះដែលមានប្រាជ្ញាវាងវៃជាងគេ ហើយមានឧត្តមគតិសង្គ្រោះមនុស្សជាតិទាំងមូលដោយរំដោះមនុស្សឲ្យផុតពីការបោកបែនរបស់ធម្មជាតិ បានធ្វើពលិកម្មដ៏ឧត្តុង្គឧត្តមបំផុត រហូតដល់ ជីវិតផងក៏មាន ដើម្បីនឹងត្រិះរិះស្រាវជ្រាវនូវការសំងាត់ទាំងឡាយរបស់ធម្មជាតិ ដើម្បីនឹងយកមកបង្ក្រងជាធម៌ភាព ។ ក៏ឯលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវនេះវិញ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះក៏បានចេញមកជាទ្រឹស្តី ជាធម៌ភាពផ្សេងៗ ដែលការអនុវត្តន៍បានហូរហៀរចូលមកបំរើជីវភាពមនុស្សយើង បានយ៉ាងច្រើន នាំសុខុមាលភាពមកជូនមនុស្សយើងបាន កាន់តែធំឡើងៗ ហើយក៏ធ្វើឲ្យមនុស្សមានប្រៀបលើធម្មជាតិ កាន់តែខ្លាំងឡើងដែរ ។

សព្វថ្ងៃនេះ មនុស្សបានមានជ័យជំនះលើធម្មជាតិមួយកំរិតហើយ ហើយកំពុងតែប្រណាំងប្រជែងគ្នា ធ្វើការរុះរកក្នុងចក្រវាឡទៀត ប្រកបដោយជោគជ័យ ។ អនាគតនឹងប្រាប់យើងថា នៅមិនយូរប៉ុន្មានទៀតទេ មនុស្សលោកនឹងបានទៅជាម្ចាស់ដ៏ពិតប្រាកដនៃធម្មជាតិ កុំឲ្យតែមានសង្គ្រាមផ្ទុះឡើងជាថ្មីទៀត ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ

បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរបានផ្ទុះឡើងហើយ ជាហេតុដែលធ្វើឲ្យ «ក្រុមហ៊ុននៃប្រជាជាតិ» ត្រូវរលាយទៅ មានរដ្ឋចំនួនហាសិបមួយបានមូលមតិគ្នាជាឯកច្ឆន្ទបង្កើតអង្គការមួយឡើង ឈ្មោះ «អង្គការសហប្រជាជាតិ» ។ ធម្មនុញ្ញនៃអង្គការនេះ បានត្រូវអ្នកដំណាងនៃរដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយនៃសហប្រជាជាតិធ្វើសច្ចាប័ន នៅក្នុងសន្និសីទសានហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ កាលពីថ្ងៃទីម្ភៃប្រាំមួយមិថុនាមួយប្រាំមួយរយសែសិបប្រាំ ។

ក្នុងការបង្កើតអង្គការនេះឡើង រដ្ឋជាសមាជិកទាំងឡាយបានប្រកាសយ៉ាងឧឡារិកថា «នឹងប្រតិបត្តិការអត់ឱនគ្នា» ជានឹង «រស់នៅក្នុងសន្តិភាពជាមួយគ្នា ដោយគំនិតជាអ្នកជិតខាងគ្នាល្អ» ហើយថានឹង «រួបរួមកម្លាំងគ្នាដើម្បីរក្សាទុកនូវសន្តិភាព នឹងសន្តិសុខអន្តរជាតិ» ។ សហប្រជាជាតិមានវត្ថុបំណងនឹង «រក្សាទុកនូវសន្តិភាព ហើយនឹងសន្តិសុខអន្តរជាតិ» ។ ដើម្បីនឹងសំរេចនូវបំណងនេះ អង្គការនឹងប្រតិបត្តិនូវវិធានការរួបរួមគ្នាដ៏សក្តិសិទ្ធិ ការពារហើយបញ្ចៀសមិនឲ្យមានការគំរាមកំហែងមកលើសន្តិភាព ព្រមទាំងបង្ក្រាបអំពើពតត្បាតទាំងអស់ ឬ អំពើអ្វីៗដទៃទៀត ដែលធ្វើឲ្យសន្តិភាពប្រេះឆា ។ ចំពោះបញ្ហាអន្តរជាតិទាំងឡាយ អង្គការនឹងលើកយកបញ្ហាទាំងនោះមកពិភាក្សាដោះស្រាយ «តាមមធ្យោបាយសន្តិវិធី ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នៃយុត្តិធម៌ នឹងច្បាប់អន្តរជាតិ» ។ ម្យ៉ាងទៀត អង្គការមានវត្ថុបំណងនឹង «ពង្រីករវាងប្រជាជាតិនានានូវការប្រស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាមិត្តភាព ដោយផ្អែកលើការគោរពគោលការណ៍សមភាពនៃសិទ្ធិប្រជាជនហើយនឹងសិទ្ធិចាត់ចែងកិច្ចការស្រុកទេសខ្លួនដោយខ្លួនឯង ព្រមទាំងចាត់វិធានការដ៏សមរម្យដទៃទៀត ដើម្បីពង្រឹងសន្តិភាពក្នុងលោក» ។

នៅបច្ចុប្បន្នកាលនេះ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបិតនៅចំពោះមុខបញ្ហាសំខាន់ៗជាច្រើនដែលត្រូវដោះស្រាយឲ្យស្របទៅតាមបំណងដើមរបស់ខ្លួន មានដូចជាបញ្ហាបំផ្លាញចោលនូវអាវុធបរមាណូជាដើម ។

លទ្ធផលបណ្ដោះអាសន្ននៃការជំរឿន កាលពីថ្ងៃ ១៧ មេសា ឆ្នាំ ១៩៦៣

(ចំនួនខាងក្រោមនេះគិតជាពាន់)

ក្រុង		ខេត្ត	
ភ្នំពេញ	403,5	កំពង់ធំ	322
ក្រុងព្រះសីហនុ	6,6	សៀមរាប	313
កែប	7,8	កំពង់ស្ពឺ	307
បូកគោ	0,5	ស្វាយរៀង	287
ខេត្ត		កំពង់ឆ្នាំង	273
		ពោធិ៍សាត់	180
កំពង់ចាម	820	ក្រចេះ	136
កណ្ដាល	706	រតនគិរី	49,4
បាត់ដំបង	552	កោះកុង	38.7
ព្រៃវែង	492	ស្ទឹងត្រែង	34.5
តាកែវ	467	មណ្ឌលគិរី	14,3
កំពត	338		

បើគិតមកដល់ខែ មិថុនា ១៩៦៣ មានដល់ប្រជាជនទាំងអស់ៈ 5.750.000

ប្រុស : 2.888.000

ស្រី : 2 862.00

ស្រង់ចេញពី " គុល្បភាពដែលបង្ហាញជូនសមាជជាតិ ទី ១៥ " ទំព័រ ២៣ ។

★

Budget consacré à l'enseignement

1955 :	294.000.000 riels	soit 12 % du budget national
1961 :	776 000 000 —	soit 15 % du budget national
1963 :	1 064.000.000 —	soit 19 % du budget national

Enseignement primaire

1955 : 2 491 écoles
1963 : 3.634 écoles

Enseignement secondaires

1955 : 8 collèges et lycées
1962 : 59 collèges et lycées
1963 : 72 collèges et lycées

Enseignement technique

1955 : 16 classes
1963 : 46 classes

Enseignement supérieur

1955 : 278 étudiants
1963 : 2.392 étudiants

មន្ទីរនៃខេមរនិស្សិត OFFICE DES ÉTUDIANTS CAMBODGIENS (OEC)

នៅប្រទេស	អាហារូបករណ៍នៃរដ្ឋាភិបាលបរទេស	អាហារូបករណ៍នៃមន្ទីរខេមរនិស្សិត	មិនមែនជាអាហារូបករណ៍	វិច្ឆិកា ១៩៦២	មេសា ១៩៦៣
សហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់	១៣	"	"	១	១៣
សាធារណរដ្ឋអារ៉ាប់រួម	"	"	"	"	"
អូស្ត្រាលី	១១	"	៤	១៤	១៥
បែលស៊ិក	១	១០	"	១០	១១
ប៊ុលហ្គារី	៣	"	"	"	៣
កាណាដា	១៩	"	"	១៩	១៩
ចិន	"	"	"	"	"
សហរដ្ឋអាមេរិក	១៨៥	"	៧	១៩១	១៩២
ហូឡង់	"	"	១១	១	១១
បារាំង	២២	៥៣	១២៦	១៦៦	២០១
អង់គ្លេស	៦	"	៤២	២៧	៤៨
ហាវ៉ៃ	៤	"	"	៤	៤
ហុងកុង	"	"	១៣	១៤	១៣
ជប៉ុន	១២	"	៣	១៥	១៥
ស្វីស	"	៥	៤	៨	៩
វៀតណាមខាងត្បូង	"	"	៤៦	៤៤	៤៦
ឆេកូស្លូវ៉ាគី	១៣	"	"	១៣	១៣
សហភាពសូវៀត	៥២	"	"	៥០	៥២
យូហ្គោស្លាវី	២	"	"	២	២
ភូមា	"	"	១	១	១
សរុបទាំងអស់	៣៤៣	៦៨	២៥៧	៥៨៤	៦៦៨

ស្រង់ចេញពី « គុណភាពដែលបានបង្ហាញនូវសមាជជាតិ ទី ១៥ » ទំព័រ ១១២ ។

LA JOURNEE D'UNE PETITE JAPONAISE NOBUE A L'ECOLE

PEDAGOGIE

De tous les petits enfants qui vont à l'école, ceux qui ont le plus de mérite sont sans aucun doute les Japonais. En lisant ces pages, vous saurez pourquoi.

L'école est la plus jolie maison du village d Inamura-ga-Saki près de Tokio, et Nobué, la plus jolie petite fille de l'école. Assise bien droite derrière sa table, un pinceau en poils de blaireau dans la main, elle trace avec d'infinies précautions des caractères japonais sur une feuille de papier blanc. Sur sa table se trouve un godet rempli de laque allongée d'eau, dans lequel elle plonge délicatement son pinceau qu'elle égoutte ensuite, comme le maître le lui a montré. Nobué tient la tête un peu inclinée pour faire ce travail, et le soleil qui traverse les minces fenêtres de papier vient frapper l'une de ses joues brillantes et lisses, ainsi que ses mèches noires. si luisantes qu'on les dirait laquées.

Jetons un coup d'oeil à la ronde. Que remarque-t-on? Qu'il y a autant de garçonnets que de fillettes dans la classe. L'enseignement est devenu, en effet, rigoureusement mixte au Japon, dans les classes secondaires comme dans les classes primaires. C'est là une victoire féminine très réelle Avant, filles et garçons fréquentaient des écoles séparées, mais le niveau pédagogique des écoles de filles était très inférieur à celui des écoles de garçons. Rien de tel depuis la réforme.

La leçon de calligraphie

La main habile de Nobué se hâte verticalement sur la feuille blanche. Chacun sait, en effet. que les Japonais écrivent et lisent, soit en colonne, de haut en bas, soit comme nous de gauche à droite. Au bout de quelques minutes, la page se trouve entièrement décorée de graphismes gracieusement retroussés, que le premier Européen venu serait bien en peine de déchiffrer, mais qui, pour Nobué et ses petits camarades, ont une signification parfaitement claire et précise. En fait, il s'agit d'une maxime d'ordre moral, propre à frapper de jeunes cerveaux. Le maître l'a inscrite au tableau. La copier le plus soigneusement possible fait l'objet du cours de calligraphie de ce matin.

Pendant longtemps, la calligraphie occupa une place très importante dans l'enseignement japonais. L'élève y consacrait un minimum de trois ou quatre heures de classe par semaine. Savoir dessiner de jolis caractères, fermes, nets et gracieux faisait partie du bagage d'une jeune fille au même titre que connaître les secrets de l'arrangement floral, ou les rites de la cérémonie du thé.

Malheureusement, cela prenait beaucoup de temps. Aussi la Loi fondamentale de 1945, qui modifia profondément et modernisa l'éducation nippone, a-t-elle rendu facultative la calligraphie dans l'enseignement primaire. Et, si Nobué ce matin s'adonne à cet art élégant, c'est que le directeur de son école a réussi à en placer deux heures par mois au programme de quatrième année.

Car Nobué est en quatrième année. Comme elle a neuf ans, cela signifie qu'elle n'a aucun retard et que son travail marche bien. Les petits Japonais commencent, en effet, à aller en classe à partir de l'âge de six ans. Ils y restent jusqu'à l'âge de quinze ans et accomplissent ainsi six années de cours élémentaire et trois années obligatoires de cours moyen C'est le système de 6 3, comme on dit là-bas. Il faut préciser également que l'année scolaire n'a pas les mêmes limites que la nôtre.

Au Japon, en effet, les enfants rentrent en classe non pas à l'automne, mais au printemps. Il y a une certaine harmonie entre le renouveau de la nature et la reprise des activités scolaires des enfants.

9 ans pour savoir lire

Mais que se passe-t-il soudain dans notre école d'Inamura ga-saki ? Juste ciel, quelle clameur ! De quoi briser les fragiles vitre de papier ! Mais les vitres ont l'habitude de toutes ces voix celles de Nobué et de ses compagnons quand ils se metent à lire tout haut. Car, si les petits japonais possèdent naturellement des timbres doux et mélodieux, ceux-ci peuvent s'amplifier et atteindre un diapason tout à fait assourdissant. C'est ce qui se produit en ce moment. La leçon de lecture a succédé à celle de calligraphie. Le maître a demandé aux enfants de prendre leur livre et de l'ouvrir à la bonne page. Aussitôt, cinquante petits corps, avides de remuer, ont plongé hors des bancs pour extraire des tartables cinquante livres ravissants.

On a entendu d'abord la voix haut perchée d'un garçon nommé Inoya, puis ce fut le tour de Marusaki, une fille, et enfin de notre Nubué qui bat tous les records en fait de tonalité stridente. Mais cela doit être conforme à la règle, car très vite le maître a arrêté Nobué, avec un geste approbateur.

Enfants de chez nous, pleignez les petits Japonais (ou les petits Chinois) qui apprennent à lire. Il n'existe pas de langue plus difficile que la leur. Pourquoi ? A cause du principe même de l'ecriture en usage dans ces pays. Les Japonais, en effet, ne disposent pas comme nous d'un alphabet dont les caractères correspondent à des sons qu'il suffit de combiner pour obtenir tous les mots de la langue. Chez-eux les caractères représentent des idées ou des choses Ce type d'écriture, très primitif, est dit "idéographique". A chaque idée correspond une figure bien particulière qu'il faut apprendre et retenir.

Ainsi, au cours de sa première année d'école, Nobué a-t-elle appris 200 caractères. Il agissait, bien entendu, des plus simples, des plus élémentaires. Elle s'est familiarisée avec eux en se plongeant dans les adorables petites histoires de son premier livre de lecture. En deuxième année, 200 caractères nouveaux vinrent se fixer dans sa mémoire et enrichir son vocabulaire écrit. Même rythme de progression au cours des troisième et quatrième années. De sorte que, lorsqu'elle quittera le cours moyen, à quinze ans, Nobué disposera de 1800 figures. La question qui se posera alors pour elle n'est pas "saura-t-elle lire ?" car, oui, elle saura lire tous les textes réunissant les signes qui lui sont familiers, mais : "pourra-t elle lire ?". Pourra-t-elle lire le journal ? les magazines féminins japonais ? les romans ? Eh bien ! difficilement. Un journal usse d'une gamme de 3 000 caractères... Il arrive souvent, au Japon, qu'un homme ou qu'une femme, en parcourant son quotidien, achoppe devant l'éditorial ou telle chronique écrite dans une langue plus difficiles. Surtout qu'il est de bon ton pour un journaliste, pour un écrivain, bref pour toute personne cultivée, d'employer des termes archaïques, recherchés.

Malgré cela, que constate-t-on là — bas ? Que le niveau intellectuel y est le plus et élevé du monde. Que l'analphabétisme n'existe pratiquement pas. Que 99% des enfants en âge scolaire fréquentent effectivement l'école. Et que la plupart du temps, il n'y a pas plus de cinquante élèves par classe. Quand on pense que le Japon est un pays de surpopulation intense (1500 habitants au kilomètre carré cultivé), on mesure l'effort accompli par les Nippons pour mettre l'enseignement à la portée de tous. Cet enseignement, du moins à sa phase primaire, est dispensé gratuitement, bien entendu.

La musique s'enseigne à l'école

Et Nobué pendant ce temps, que devient-elle ? Elle chante. Car au Japon, apprendre à chanter, à jouer du xylophone figure au programme scolaire. Dans la classe de Nobué, soixante-dix heures par an sont consacrées à la musique. Autant que pour l'histoire, la géographie, la peinture et quatre fois moins seulement que pour la si difficile étude du langage idéographie ! C'est dire à quel peuple d'artistes nous avons affaire.

La voix de Nobué, qui avait paru si forte et même un peu criarde lors de la leçon de lecture, s'est muée soudain en un doux murmure très caressant à l'oreille. Le maître accompagne la mélodie pure au xylophone.

Une heure de calligraphie, une heure de lecture, une heure de musique (tout cela coupé d'une récréation où l'on voit les petites filles jouer à la marelle et les garçons se " bagarrer " comme sous tous les autres cieux), et voilà la matinée terminée. C'est alors qu'a lieu, dans les écoles primaires du Japon, un intermède qu'on ne trouve pas ailleurs, en tout cas dans aucun village de notre pays. Pour bien comprendre la scène qui va suivre, il faut savoir que le Japon, archipel surpeuplé, souffre d'un excès de bouches à nourrir et que la plupart de ses habitants ne mangent pas à leur faim. Bien entendu, cette situation est surtout préjudiciable aux jeunes enfants. Aussi depuis quelques années, a-t-il été décidé qu'on servirait à tous les élèves un repas chaud à midi, payé par l'Etat. C'est ce qui se passe en ce moment.

Un repas gratuit pour tous les écoliers

Donc à midi sonnant, après une seconde récréation pour se dégourdir les jambes, Nobué est revenue s'asseoir à son banc. Elle a sorti de son cartable un petit bout de natte très propre, elle l'a déroulé soigneusement sur son pupitre. Elle a disposé également un bol pour le riz, une tasse pour le lait, le tout en aluminium et, voyons, non, il n'y pas de baguettes En classe, on se sert d'une fourchette, comme en Europe D'ailleurs, aucun des enfants ici présents n'est assis sur ses talons, ne porte les vêtements typiques traditionnels. Tous en possèdent au moins un pourtant. Un beau Kimono de couleurs vives qu'ils arborent le jour de la fête annuelle des "Tchi Go-San" (littéralement les "Sept-Cinq-Trois"), instituée en l'honneur des garçons et des filles de cet âge.

Mais, sous l'influence américaine (ne pas oublier que les Américains ont inspiré la Constitution qui régit l'Etat nippon depuis 1946), sous cette influence donc les façons de vivre occidentales ont été adoptées comme étant plus pratiques, à l'exception toutefois de la vie à l'intérieur des foyers qui continue de ressembler beaucoup à celle d'autrefois.

"Bon appétit les enfants !" Une femme de quarante ans environ, vêtue d'une blouse ceinturée à la taille, les cheveux tirés en chignon sur la nuque passe dans l'allée centrale, portant un récipient plein de riz. Elle distribue une portion à chacun. Deux petites louches par enfant. On en accepterait bien une troisième, c'est visible. On laisse le bras tendu après la deuxième... Mais non. Il faut servir tout le monde d'abord On verra après, s'il en reste.

Le grand ménage de la classe

Tout cela est bien différent de ce qu'on pourrait voir dans une école française. Différents aussi les visages ambrés, les cheveux couleur cirage, les yeux en fente de tirelire... Différents les sons aigus, nasillards ou rauques qui s'échappent des lèvres retroussées.. Et pourtant le plus grand effet de surprise n'a pas eu lieu encore. Il nous attend à la fin de cette journée scolaire quand, après cinq heures de classe, les enfants, quittant leur banc dans un grand tapage, se précipitent (chose stupéfiante pour un Occidental) vers... le placard aux balais. Pas tous, mais seulement une dizaine, car le nettoyage est effectué par roulement.

Donc, s'étant ruées sur le placard aux balais, dix petites filles se sont emparées des brosses, des plumeaux, des balayettes, se sont saisies d'un seau qu'elles sont allées emplir d'eau chaude puis, ayant poussé dans un coin tables et chaises, elles ont commencé à laver le sol à grand renfort de serpillières. Oh ! J'ai oublié... Avant de se liver ainsi au ménage, chaque fillette a noué autour de sa taille un coquet tablier, sur sa nuque, les coins d'un foulard de coton, enfin, derrière sa tête, les cordons d'un petit masque blanc plaqué sur la bouche pour fermer la porte aux microbes.

A l'ouvrage ! A quatre pattes pour laver par terre. Sur la porte des pieds pour laver des murs. Deux par deux pour replacer les tables, les bancs, l'estrade du maître. Le tout gaiement, joyeusement. C'est drôle ce remue-ménage ! Cela change du casse-tête de la lecture et de l'écriture. Et puis, quoi de plus amusant que de laver du propre ! Car elle est propre cette classe, c'est évident, puisqu'on la passe au savon noir tous les soirs et qu'on n'y pénètre jamais en chaussures !

Et voilà. La journée d'école de Nobué est terminée. Elle a placé très posément toutes ses petites affaires dans son cartable, installé celui-ci sur son dos, ôté ses sandales de classe, mis ses sandales de rue et gagné la porte.

Dehors, le soleil brille. Octobre est beau au Japon. "C'est la saison merveilleuse" écrit un Français qui a longtemps vécu là-bas. Nobué s'éloigne avec un petit groupe, tourne le dos à sa belle école en bois, quitte le ravissant jardin qui l'entoure et s'achemine, parmi talus sauvages et arbres roux, vers la maison de ses parents.

Interviews recueillies par

Thérèse Ledré,

publié dans "Femme d'Aujourd'hui"

N° 959 du 19 septembre 1963

I— La licence ès-sciences appliquées

La composition de la licence ès sciences appliquées créée dans les Facultés des Sciences par les décrets du 5 mai 1961, vient d'être fixée pour les spécialités électronique, mécanique et chimie appliquée dans certaines universités.

Electronique

Le diplôme de licencié ès sciences appliquées (mention électronique) est délivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoire de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Paris

1.— Certificat de technologie (électronique) ;

2.— Certificat d'études supérieures d'électricité ;

3.— Certificat d'études supérieures d'électronique ou certificat d'études supérieures d'électronique ;

4.— Certificat d'études supérieures de techniques mathématiques de la physique ou certificat d'études supérieures de mécaniques générales ;

5.— Certificat d'études supérieures d'électronique supérieur ou certificat d'études supérieures de physique du globe ou certificat d'études supérieures d'énergétique.

Faculté des sciences de Grenoble

1.— Certificat de technologie (électronique, programmation) ;

2.— Certificat d'études supérieures de techniques de l'électronique ;

3.— Certificat d'études supérieures des techniques mathématiques de la physique ;

4.— Certificat d'études supérieures d'électronique :

5.— Certificat d'études supérieures d'électricité ou certificat d'études supérieures d'électrotechnique ou certificat d'études supérieures de radio-électricité.

Mécanique

Le diplôme de licencié ès-sciences appliquées (mention mécanique) est délivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoire de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Paris

1.— Certificat de technologie (mécanique) :

2. — Certificat d'études supérieures de mécanique physique et expérimentale

3.— Certificat d'études supérieures de mécanique des fluides ;

4. — Certificat d'études supérieures d'énergétique générale ou certificat d'études supérieures de mécanique des vibrations ;

5.— Certificat d'études supérieures d'électrotechnique ou certificat d'études supérieures d'électronique.

Chimie appliquée

Le diplôme de licencié ès sciences appliquées (mention chimie appliquée) est dilivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoires de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Lyon

1.— Certificat de technologie (chimie) ;

2.— Certificat d'études supérieures de chimie minérale ;

3.— Certificat d'études supérieures de chimie organique ;

4.— Certificat d'études supérieures de physique expérimentale ;

5 — Certiftcat d'études supérieures de chimie industrielle ou certificat d'études supérieures de chimie macromoléculaire ou certificat d'études supérieures de biologique ou certificat d'études supérieures de chimie physique appliquée ou certificat d'études supérieures d'électrochimie.

II— CREATION D'UNE ECOLE SUPERIEURE DE COMMERCE DE L'ALIMENTATION

Une Ecole supérieure du commerce de l'alimentation vient d'ouvrir ses portes à Strasbourg.

Cette école qui s'inscrit dans le cadre du programme gouvernemental en matière de commerce intérieur, tendant à susciter la créalion, d'ici 1965, d'un certain nombre d'écoles spécialisées à recrutement national, a pour objet d'assurer la formation des dirigeants et cadres des petites et moyennes entreprises de l'alimentation générale.

Son enseignement hautement spécialisé portera, notamment, sur les techniques modernes de gestion et de vente, d'aménagement, de publicité, les problèmes posés par la modernisation, le marché commun, etc...

Afin de pouvoir profiter d'un enseignement essentiellement pratique, les élèves de l'Ecole disposeront d'un magasin-pilote, d'un laboratoire d'analyse et de salles spécialisées (technologie, étalages, décoration, etc...).

Des stages en magasin, des voyages d'études en France et à l'étranger, des visites d'usines et des démonstrations complèteront cette formation

Cette école est — avec celle de Rouen la première école publique de ce genre ; elle est dotée des moyens les plus modernes et d'une organisation fonctionnelle.

III– L'ENSEIGNEMENT DE L'INSTITUT NATIONAL DES SCIENCES ET TECHNIQUES NUCLÉAIRES

En 1962-3 — l'institut assurera les enseignements suivants :

enseignements préparatoires à des doctorats en 3è cycle ;

métallurgie spéciale (métallurgie physique des métaux classiques et nucléaires ; problèmes posés par l'élaboration, la transformation et l'utilisation de quelques métaux et alliages utilisés plus spécialement comme matériaux de protection et de structure dans les réacteurs nucléaires) ;

— chimie des solides nucléaires ;
— chimie analytique approfondie ;
— radiobiologie ;
— thermique et mécanique des fluides dans les réacteurs nucléaires ;
— radiochimie appliquée :
— physique des réacteurs ;
— physique des accélérateurs ;
— enseignement de physique théorique ;
— formation d'ingénieurs en service atomique ;
— enseignement destiné aux utilisateurs des radioéléments ;
— cours de protection contre les rayonnements ionisants.

★

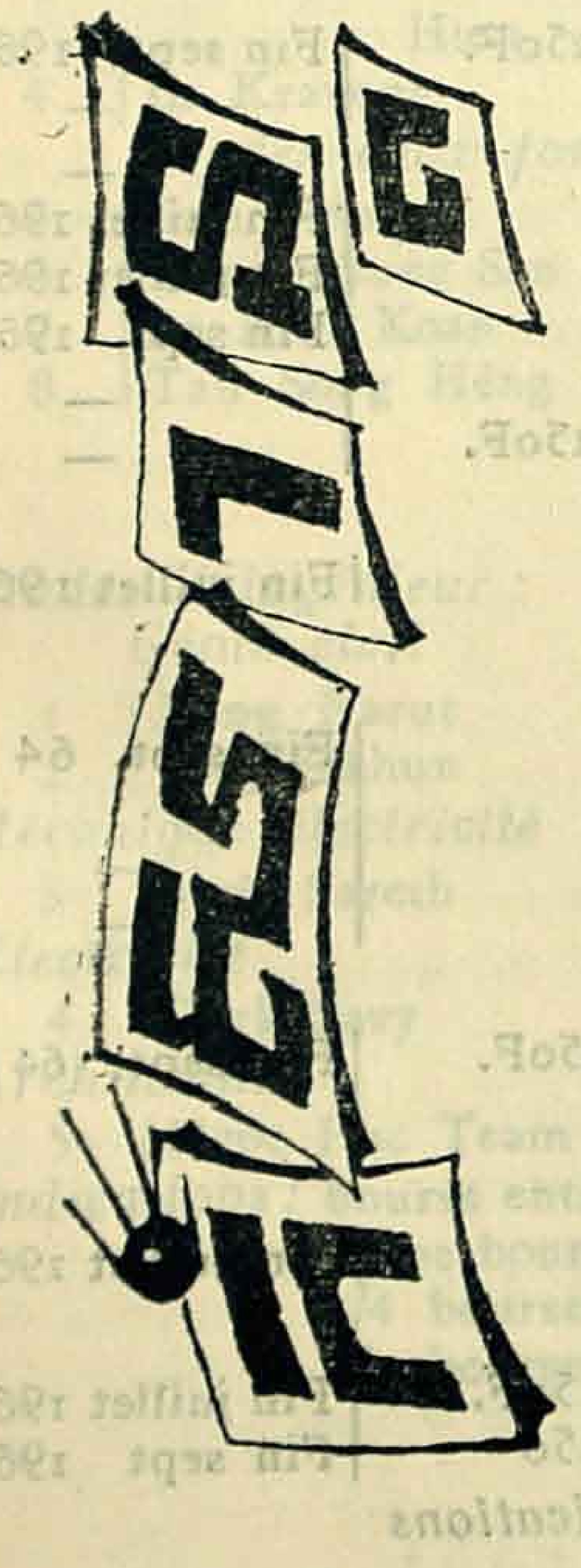

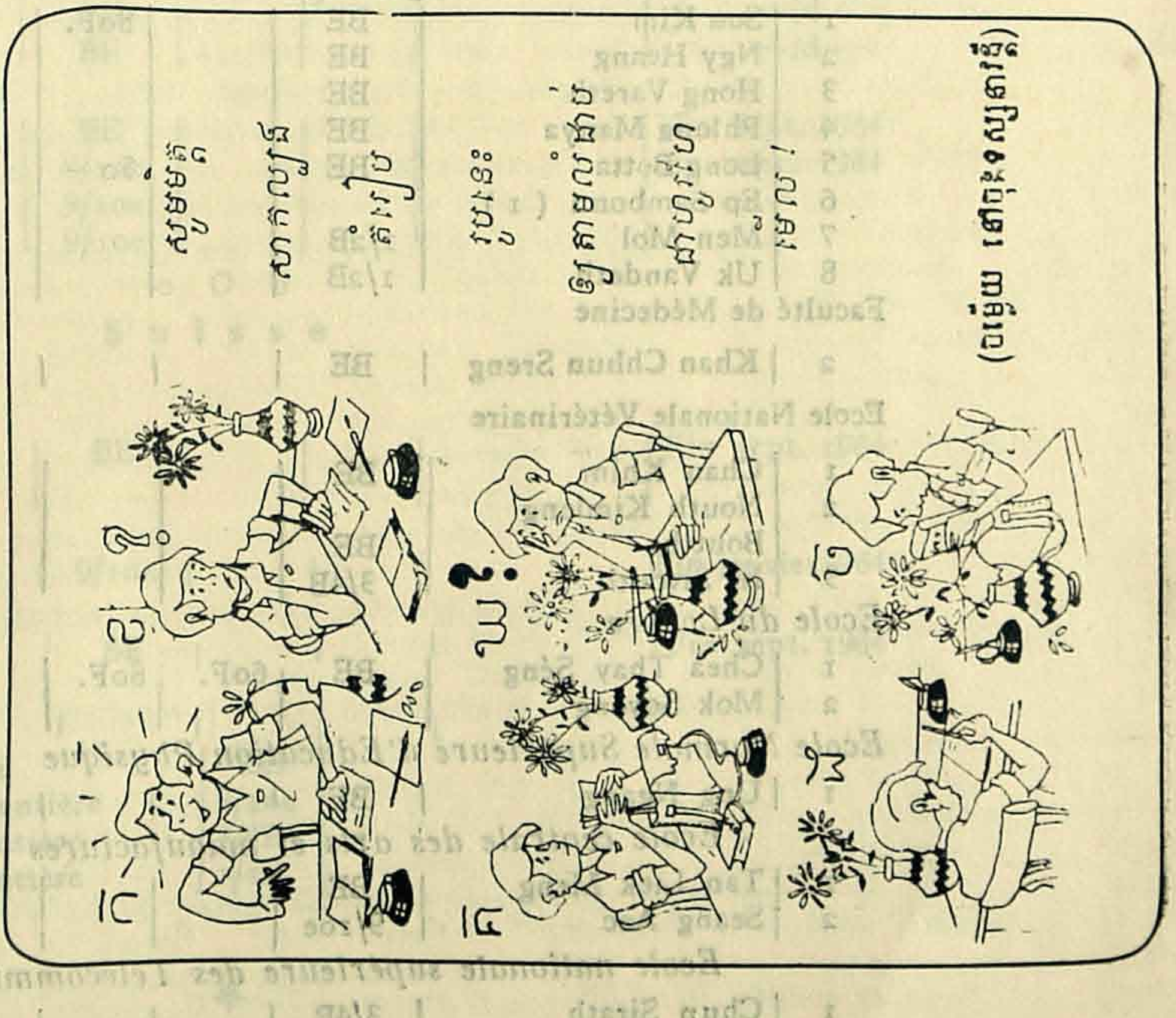

DE NOS ETUDIANTS

LISTE NOMINATIVE DES ETUDIANTS BOURSIERS DE L'OFFICE DES ETUDIANTS CAMBODGIENS pendant l'année scolaire 1963-64 (Octobre 1963 à Septembre 1963)

No d, Ordre	NOMS & PRENOMS	Fraction de bourse	MONTANT ACCORDE prime. mens. pédag.	prime fin année	secours bisannuel de trousseau pr.63-64 & 64-65	OBSERVATIONS Dates expiration de bourse
	France					
	Facultés des sciences (études de licence d'enseignement)					
1	Long Pét	BE	60F.		250 F.	Fin Sept. 1964
2	Tan Bun Sor	BE	60 —			Fin juillet 1964
3	Phan Buoy Hak	BE	60 —		150 —	Fin sept. 1964
4	Ban Yan	1/2B	60 —			—id—
5	Ly On	1/2B	60 —			—id—
6	Yem Rom	1/2B	60 —			—id—
7	Eap Eng Hann	3/4B	60 —			—id—
	Facultés des lettres (études de licence d'enseignement)					
1	Man Téng Son	BE	60F.			Fin Juillet 1964
	Etudes d'ingénieurs (préparation des CES. de licence ès-sciences pour se faire admettre dans une école d'ingénieur.)					
1	Sou Kim	BE		80F.	250F.	Fin sept. 1964
2	Ngy Heang	BE				—
3	Hong Vareth	BE				—
4	Phlong Manya	BE				Fin juillet 1964
5	Long Botta	BE		50 —		Fin juillet 1964
6	Ep Sambonn (1)					Fin sept. 1964
7	Men Mol	1/2B				—
8	Uk Vandeth	1/2B			150F.	—
	Faculté de Médecine					
2	Khan Chhun Sreng	BE				Fin juillet 1964
	Ecole Nationale Vétérinaire					
1	Chau Khim	BE				Fin sept. 64
2	Nouth Kimleng					
	Bouttha	BE				—
3	In Sivouth	3/4B				—
	Ecole du Louvre					
1	Chea Thay Séng	BE	60F.	80F.	250F.	Fin sept. 64
2	Mok Sovong					
	Ecole Normale Supérieure d'Education Physique					
1	Ung Ngang	BE				Fin juillet 1964
	Ecole centrale des arts et manufactures					
1	Tan Liek Meng	BE			150F.	Fin juillet 1964
2	Seang Aac	9/10e			150	Fin sept 1964
	-Ecole nationale supérieure des Télécommunications					
1	Chun Sirath	3/4B				Fin Sept. 1964

	Ecole nationale supérieure des mines					
1	In Pha					
	Ecole nationale supérieure des chimie					
1	Yim Nolland					
	Ecole technique supérieure du laboratoire à Paris					
1	Chher Tim	BE				Fin Sept. 1964
	Ecole nationale supérieure des Beaux Arts (section architecture)					
1	Oung Sadam	BE				Fin Sept. 1964
	Ecole d'application des ingénieurs des travaux publics de l'Etat					
1	Ly Kim Ty	BE				Fin juillet 1964
2	Eap Soddachan	9/10e				– id
3	Leang Son Lenh	9/10e				id—
	Ecole spéciale des travaux publics, du bâtiment et de l'industrie					
1	Tek Hay	BE				Fin Sept. 1964
	Stage en vue du diplôme d'expert comptable (boursier B N C)					
1	Heng Kim Y	BE				Fin Sept. 1964
	Académie commerciale (boursier B N C.)					
1	De Lopez Narad	BE				Fin Sept. 1964
2	Peh Bun Tong	BE				– id –

Belgique

Institut agronomique de l'Etat à Gembloux :
Etudes d'ingénieurs :
Agronomie des régions tropicales

1	Sum Sampheat	BE				Fin Sept. 1964
	de génie rural					
2	Kim Ros	BE				Fin Sept. 1964
3	Samreth Lam					
	Hien	BE				– id –
4	In Kravong	BE				– id –
	des eaux forêts					
5	Sam Héng	BE				Fin Sept. 1964
6	Duong Sung San	9/10e				fin sept. 1964
7	So Kim Koan	9/10e				—
8	Tan Song Héng	9/10e				—

o O o

Suisse

Etudes d'ingénieur :
Génie civil

1	Kang Narut	BE				Fin sept. 1964
2	Ung Sikhun					
	Mécanique électricité					
3	pech Sareth	9/10e				Fin Janvier 1964
	Electricité					
4	Ourk Savy	BE				Fin sept. 1964
	Architecture					
5	Ngoc Hac Team					

Indications :

bourse entière	BE
9/10e bourse entière	9/10e
3/4 bourse entière	3/4B
1/2 bourse entière	1/1B

★

Taux des bourses entières et des allocations diverses pour l'année scolaire 1963 - 1964

1— BOURSE ENTIERE par mois pour :

— France	:	450	Francs français
— Belgique	:	5.700	Francs belges
— Suisse	:	490	Francs suisses

2— Prime mensuelle pédagogique accordée aux boursiers qui se sont engagés à servir dans l'enseignement national ..... : 600 J00.

3— Prime d'encouragement de fin d'année accordée aux boursiers qui ont de très brillants succès ou de brillants succès fixée respectivement à 800J00 et 500 J00

4— Renouvellement bisannuel de secours pour trousseau accordé une fois tous les 2 ans aux boursiers suivant les mérites scolaires des intéressés et en tenant compte de la situation de fortune de leurs parents : 1.500J ou 2.000J ou 2.500 J.

5 — En cas de maladie, tout boursier reçoit le remboursement des frais de médicaments, de traitement ou d'hospitalisation. Ces frais doivent être défalqués de ceux déjà pris en charge par la sécurité sociale ou organisme similaire auxquels appartiennent habituellement nos boursiers.

6 – Tout boursier doit percevoir à la place de sa mensualité normale de bourse, l'argent de poche fixé à 1.000J par mois pendant son séjour d'hospitalisation.

7— Le remboursement intégral ou d'une partie des frais d'études, d'inscription scolaire, d'examen ou de travaux pratiques en faveur des boursiers se fait suivant la bourse entière ou la fraction de bourses dont bénéficient les intéressés. Ce remboursement ne peut être effectué en faveur des étudiants qui ont bénéficié de la bourse sans autre avantage.

8— La prime de rapatriement dont le montant est égal à une mensualité de bourse *non comprise* la prime pédagogique et des autres allocations est accordée à tout boursier bénéficiant du retour aux frais de l'O.E.C. Toutefois, l'intéressé doit avoir sa situation financière en règle avec l'O.E.C.

(1) Boursier de l'Electricité du Cambodge.

★

ហិរញ្ញវត្ថុ

យើងទើបនឹងបានទទួលក្នុងពេលថ្មីៗនេះ នូវប្រាក់ចំនួន ៤.០១៤រៀលទៀត គឺពី:

មិត្ត ង៉ោម ហ៊ិន អនុវិទ្យាល័យផ្សារថ្មី (កណ្ដាល) ៧៨០៛

មិត្ត កូវ តាហេង — ព្រែកសណ្ដែក (ព្រៃវែង) ១០៩០៛

មិត្ត គិម សុនទ្រិញ វិទ្យាល័យព្រះមុនីវង្ស (បាត់ដំបង) ២២០០៛

មិត្ត យស រ៉េន — ព្រះឧទ័យ (តាកែវ) ៩៤៤៛

Afrique 1963

Le mouvement de libération nationale ébranle actuellement le continent africain. Un certain nombre d'Etats ont conquis leur indépendance mais d'autres sont en train de lutter pour l'acquérir. Le document ci-dessous montre la situation actuelle de l'Afrique.

I.— ETATS AFRICAINS INDEPENDANTS

Etats	Km2	Population totale	Non-Africains	Chef du gouvernement	Chef d'Etat	Date Indépendance
1-Algérie	2.380 000	10.000 000	300.000	Ben Bella		1-7-62
2-Burundi	19.000	2.300.000	3.000	André Muhirwa	Mwambutsa IV	1-7 62
3-Cameroun	463.604	4.846.000	16.000	Charles Assale	Ahmadou Ahidjo	1-1-62
4-Congo (Brazzaville)	360 000	795.000	11.000	Fulbert Youlou	Fulbert Youlou	15-8-62
5-Congo (Léopoldville)	2.345.000	15 000 000	120.000	Cyrille Adoula	Joseph Kasavubu	30-6-60
6-Côte d'Ivoire	322.000	3.200.000	25.000	Félix Houphouët-Boiguy	Félix Houphouët Boigny	6-8-60
7-Ethiopie	1.200.000	21 800.000	40.000	Aklilou Apte Wolde	Haïlé Sélassié 1er	
8-Gabon	280.000	421.000	5 000	Léon M'Ba	Léon M'Ba	17-8 60
9-Ghana	237.000	6.691.000	7.000	Kwamé Nkrumah	Kwamé Nkrumah	6 3-57
10-Guinée	260 000	3.000.000	9.000	Sékou Touré	Sékou Touré	2-10-58
11-Haute-Volta	240.000	4.000.000	6.000	Maurice Yaméogo	Morice Yaméogo	5-8 60
12-Libéria	95.400	2.500 000	1.000	V S. Tubman	V.S. Tubman	26-7-1847
13-Lybie	1.750.000	1.250.000	50.000	Mohamed Ben Othman	Idris El Senussi 1er	24 12-51
41-Madagascar	589.260	5.239 000	70.000	Philibert Tsiranana	Philibert Tsiranana	26-6 60
15-Mali	1.204 000	4.900.000	7.000	Mobido Keita	Mobido Keita	20 6-60
16-Maroc	450.000	11.598.000	350.000	Hassan II	Hassan II	2 3 56
17-Mauritanie	1.086 000	730 000	2.000	Moktar Ould Daddah	Moktar Ould Daddah	28-11-60
18-Niger	1.189.000	2 850.000	3.000	Hamani Diori	Hamani Diori	3-8-60
19-Nigéria	878.447	40.000.000	17.000	Abubaka T. Balewa	Elisabeth II (Dr Azikiw)	1 10-60
20-Ouganda	243.973	6.000 000	10.000			
21-R A U	1.000 000	27 000 000	250 000	Milton Obοté	Dr Azikiw	9-20 62
22 République Centre Africaine	617.000	1.185.000	6.000	Gamal Abdel Nasser / David Dacko	Gamel Abdel Nasser / David Dacko	28-2-62 / 13-8-60
23-Rwanda	37.000	2.7 0.000	7.000	Grégoire Kayibanda	Kigeri V	1 7-62
24-Sénégal	197 161	2 550 000	50.000	Mamadou Dia	L. S. Sengho	20-6 60
25-Sierra Leone	72.000	2.500.000	2.000	Milton Margai	Elisabeth II	27 4-61
26-Somalie	650 000	2 374 000	44.000	Abdi R.A. Shermarke	Aden A. Osman	1-7-60
27-Soudan	2.500 000	11.615 000	7.000	Ibrahim Abboud	IbrahimAbboud	1-1-56
28-Tanganyika	939.329	9.238.000	123.000	Rashid Kawawa	Elisabeth II	9-12-61
29-Tchad	2.580.000	2.730.000	5.000	François Tombalbaye	François Tolbalbaye	11 8 60
30-Togo	57.000	1.642.000	2.000			27-4 60
31-Tunisie	125.650	39 65.000	250.000	Habib Bourguiba	Habib Bourguiba	20-3-56

II.– TERRITOIRE SOUS DOMINATION COLONIALE

Etats	Km2	Population totale	Non-Africaine	Statut politique	Dirigeant nationalists
1-Angola	1.246.700	4.550.000	80.000	Province portugaise	Agostinho Netn
2-Basutoland (Lesotho)	30.344	800.000	3.000	Protectorat britannique	Ntsu Mokhehle
3-Rechuanaland	712.000	350.000	3.500	Protectorat britannique	
4-Cabinda		51.000		Prov. port. rattach, Angola	Agostinho Neto
5-Cap vert (Iles du)	4.033	200.000	4.000	Provigcs portugaise	Amilcar Cabral
6-Comores	2.171	182.000		Terr. franç. d'outre-mer	
7-Fernando Po	2.017	40.000	3 000	Colonie espagnole	
8-Gambie	10.368	420.000	500	Colonie britannique	Kairaba Jawara
9-Guinée portugaise	36.125	608.000	2.500	Province portugaise	Amilcar Cabral
10-Guinée Espagnole	25.051	240.000	4.500	Colonie espagnole	
11-Ifni	1.500	65.000		Encl. espagnole au Maroc	
12-Kenya	582.646	6.551.000	271.000	Col. et protect. britannique	Jomo Kenyatta
13-Maurice (Ile)	1.865	650.000		Colonie britannique	
14-Mozambique	771 000	7.300.000		Province portugaise	Eduardo C. Mondlane
15-Nyassaland (Malawi)	117.498	2.863.000	23.000	Protectorat britannique	Kamazu Banda
16-Rhodésie du Nord (Zambia)	746.256	2.460.000	85.000	Protectorat britannique	Kenneth Kaunda
17-Rhodésie du S. (Zimbabawe)	389.362	3.158.000	286.000	Colonie britannique	Joshua Nkomo
18-Réunion	2.510	321.000	30.000	Dép. français d'outre-mer	
19-Sahara Espagnol	184.000	80.000		Colonie espagnole	
20-Sao Tomé et Principe	964	68.000	15.000	Province portugaise	Miguet Trovoada
21-Seycheles (Iles)	404	42.000		Colonie britannique	
22-Somalie Française	21.700	69.000	4.000	Terr. français d'outre-mer	A. G. Hassan Gouled
23-Sud Ouest Africain (West Azania)	823.876	575.000	73.000	Sous contrôle de l'Union Sud Africaine	J. K Sam Nujoma
24-Swaziland (Swaiini)	17.364	254.000	6.000	Sous Commiss. britannique	John Nquku
25-Union Sud Africaine (Azania)	1.224.206	16.000.000	3.500.000	Gouvernement raciste	Albet Luthuli
26-Zanzibar (Uuguja)	2.462	307.000	20.000	Sultanat sous protection britannique	Ali Muhsin

POPULATION DE L'AFRIQUE

Population totale des 31 Etats indépendants	217.549.000	Population totale des 26 Etats dépendants	48 889.000
Non Aficains	2.743.000	Non Aficains	4.601.000
Africains	214.806 000	Africains	44 288.000

Population totale d'Afriqua 266 538.000

Non-Africains	7.344.000	Africains	259.194.000

INFORMATIONS SCIENTIFIQUES

La vérité sur l'accouchement sans douleur

On en a beaucoup parlé : à présent les techniques de préparation à l'accouchement permettent aux jeunes femmes, instruites tout au long de leur grossesse, d'aborder sans appréhension le jour autrefois redouté de l'accouchement. Elles ont conscience de ce qui se passe dans leur organisme, elles savent ce qu'il faut faire et quand il faut le faire Ainsi, non seulement elles aident l'accoucheur mais elles diminuent et souvent suppriment ces « douleurs » dont leur mère leur avait fait une description si terrible. A toutes les questions que vous vous posez sur les moyens d'accoucher sans souffrir, le Docteur Nauroy donne une réponse dans le N° d'octobre de « GUERIR ».

Au sommaire de ce même numéro :

Le régime de ceux qui ont trop de tension par le Dr T. Varnet. — Diabète sans sucre, par le Dr Verbois. — Les drames des laryngites, par le Dr Daurignac — Une hernie de l'estomac : la hernie hiatale par le Dr Paray. — La rétinite pigmentaire fait perdre la vision nocturne, par le Dr Riaud — Les dos ronds, par le Dr Daury. — Les rhumatismes du coude par le Dr Pacris. — Comment se soigne la dilatation de bronches, par le Dr Aubaire — Que faire si vous avez le nez rouge ? — Votre enfant veut faire du rugby, par Jean Dauven — Le récit de « GUERIR » : Mon mari a fait un pari sur sa vie ». — Et toutes les rubriques habituelles.

« GUERIR » est en vente chez tous les marchands de journaux. A défaut : 49, avenue d'Iéna, Paris. (Joindre 2 francs en timbres).

✶

Une étonnante expérience :

La dragée qui enlève l'envie de fumer . . .

En Allemagne, aux Etats-Unis et en Suisse, des milliers de médecins viennent de cesser de fumer grâce à une dragée qui élimine progressivement le besoin de nicotine (et par conséquent l'envie de fumer).

Ces dragées ont été testées en France sur 30.908 grands fumeurs dont de nombreux médecins. Résultats : 28 683 cessèrent de fumer en 6 à 22 jours, soit 92, 8%

Les fumeurs désirant de plus amples renseignements sont priés d'adresser une enveloppe timbrée portant leur nom et adresse au Centre de Propagande Anti-Tabac (service 482 M) 92 bd de Sébastopol, Paris. C'est entièrement gratuit.

✶

បុណ្យខួប

ទី ២៥០ របស់ ដឺនីស ឌីដឺរ៉ូ

១៧១៣ – ១៩៦៣

កាលពីខែតុលា ១៩៦៣ នេះ ពិភពលោកបានធ្វើបុណ្យខួបទី ២៥០ រំលឹកដល់កំណើតរបស់លោក ដឺនីស ឌីដឺរ៉ូ (Denis Diderot) ដែលជាទស្សនវិទូខាងរូបនិយម (philosophe matérialiste) ម្នាក់ដ៏ឆ្នើម ជាអ្នកនិពន្ធម្នាក់យ៉ាងឆេត ហើយជាអ្នកទ្រឹស្ដីខាងសិល្បៈ (théoricien de l'art) ម្នាក់យ៉ាងជំនាញផង ។ លោកឌីដឺរ៉ូ ក៏ជាអ្នករៀបរៀងសព្វវិជ្ជា (encyclopédiste) ម្នាក់យ៉ាងចំណានក្នុងចំណោមអ្នករៀបរៀងសព្វវិជ្ជាជាតិបារាំងចំណាន ៗ ទាំងឡាយ ។ លោកជាអ្នកប្រាជ្ញធំម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកប្រាជ្ញធំ ៗ ទាំងឡាយ ដែលបានរៀបចំគំនិតបដិវត្តន៍ដ៏មហិទ្ធិឫទ្ធិនៅប្រទេសបារាំង ។

លោកឌីដឺរ៉ូ បានផ្សាយគំនិតរូបនិយម (idées matérialistes) យ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងស្នាដៃទស្សនវិជ្ជារបស់លោក ឈ្មោះ “ សំបុត្រស្ដីអំពីមនុស្សខ្វាក់សំរាប់ឱ្យអ្នកដែលមានភ្នែកភ្លឺប្រើប្រាស់ „ << គំនិតស្ដីអំពីការយល់ធម្មជាតិ >> “ ការយល់សប្ដិរបស់តាឡង់-ប៊ែរ (១) „ ។ នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវរបស់លោកអំពីសិល្បភាព (étude esthétique) ដែលមានចំណងជើងថា “ បន្ទប់ទទួលភ្ញៀវ ” >> មតិប្លែកពីធម្មតា ស្ដីអំពីអ្នកកំប្លែង ” << ការសាកល្បងស្ដីអំពីវិចិត្រកម្ម „ ។ល។ លោកចាត់ទុកសិល្បប្រាកដនិយមជាវេទិការបស់សង្គមមនុស្សដូចនោះ ។ នៅក្នុងវិស័យសិល្ប លោកឌីដឺរ៉ូ មានគំនិតប្រហាក់

ប្រហែលគ្នា និងគំនិតរបស់លោក ជែរនីឈ្យូហ្វស្គី គឺថាៈ លោកទាំងពីរនាក់បានយល់ថា ជីវភាពជាក់ស្ដែង ត្រូវតែបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃសិល្ប ។ ជាអ្នកនិពន្ធ លោកឌីដ្រូ បានសរសេរប្រលោមលោកប្រាកដនិយមជាច្រើន ប្រកបដោយសារៈសំខាន់យ៉ាងក្រៃលែង ដូចជា “សាសនិកា” “ហ្សាក់អតេកិច្ចបុគ្គល” “ក្មួយរបស់រ៉ាម៉ូ” និងប្រលោមលោកដទៃទៀតៗ ។

លោកឌីដ្រូ បានបង្កើត “សព្វវិជ្ជា ឬ វចនានុក្រមត្រិះរិះអំពីវិទ្យាសាស្ត្រ សិល្ប និងអាជីព” ហើយលោកបានចំណាយពេលអស់ម្ភៃឆ្នាំ ដើម្បីនិងផ្សាយវចនានុក្រមនេះ ។ អស់លោកដែលបានធ្វើសហប្រតិបត្តិការ ក្នុងការនិពន្ធស្នាដៃដ៏ទូលំទូលាយនេះ មានលោកម៉ុងតេស្គីយើ និង វ៉ុលទែរ លោកហែលវេទ្យុស និង ហុលបាស លោកអាឡំប៊ែរ និងរូស្សូ(២) ។ វចនានុក្រមនេះ មានគោលបំណងនឹងបង្ហាញនូវសភាពរួមនៃសមិទ្ធរបស់គំនិតមនុស្ស និង ផ្សាយនូវចំណេះវិទ្យាសាស្ត្រ និង ប្រឆាំង នឹង ជំនឿហួសហេតុ ហើយប្រឆាំងនឹងការជឿទុកជាមុន ហើយនឹងអបិយជំនឿតាំងឡាយ ។

ដើម្បីជាការងាយយល់ យើងសូមប្រែឈ្មោះសៀវភៅខាងលើ និងសរសេរឈ្មោះទស្សនវិទូខាងលើ ជាភាសាបារាំង ដូចតទៅ :

(1) Lettres sur les aveugles à l'usage de ceux qui voient — Pensées sur l'interprétation de la nature — le Rêve d'Alambert — les Salons — le Paradoxe sur le comédien — Essai sur la peinture — la Religieuse — Jacques le Fataliste — le Neveu de Rameau — Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers.

(2) Denis Diderot, Montesquieu, Voltaire, Helvétius, Holbach, d'Alambert, Rousseau, Tchernychevki.

★

សូមមិត្តខំយកចិត្តទុកដាក់ ហើយជួយឧបត្ថម្ភព្រះរាជនយោបាយតែទំរង់ សេដ្ឋកិច្ច និង សិក្សាធិការរបស់សម្ដេចឳ ឲ្យបានជាអតិបរមា !

សាអ៊ីយ៉ាត-ណូវ៉ា

បុណ្យរំលឹកកំណើតទី ២៥០ របស់លោក

លោក សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា (Saïat - Nova) ជាកវីជាតិ អារម៉េនី ម្នាក់ដ៏ចំណាន ក្នុងសតវត្សទី ១៨ ។ ស្នាដៃរបស់លោកបានបង្កើតជាទំព័រទាំងឡាយដ៏សំខាន់ៗ បំផុត នៃប្រវត្តិកវីនិពន្ធបែបពិណ (poésie lyrique) ។ លោកបានលើកតំកើងសិល្បៈនៃអ្នកចំរៀង គោរពឲ្យមានលក្ខណៈជាកវីនិពន្ធដ៏ពិតប្រាកដ ។

លោក សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា មានសំឡេងពីរោះណាស់ ហើយត្រចៀករបស់លោកក៏មានគុណសម្បត្តិគួរឲ្យស្ងើចទៀត ។ លោកច្រើនតែច្រៀងបទដែលលោកបានតែងផ្ទាល់ខ្លួនលោក ហើយបន្ទរឡើងដោយគ្រឿងតន្ត្រីនៃជនជាតិខាងបូព៌ាប្រទេស ។ ឈ្មោះរបស់លោកបានល្បីល្បាញតាំងតែពីខ្លួនលោកនៅក្នុងវ័យក្មេងម្ល៉េះ ។

សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ានេះជារហស្សនាម (pseudonyme) របស់អារូទិន សាអ៊ីយ៉ាឌី-យ៉ាន (Aroutine Saïadian) ។ លោកមានកំណើតនៅតប៊ីលីស៊ី (Tbilissi) ។ ដោយមាតាបិតាលោកជាអ្នកក្រីក្រលំបាកតោកយ៉ាកពេក, លោកក៏ត្រូវរៀនសូត្រដោយខ្លួនឯង ដោយឥតមានគ្រូ ។ ចំរៀងរបស់លោកទាំងប៉ុន្មាន លោកសរសេរជាគ្រាមភាសា (dialecte) ដែលពួកជនជាតិអារមេនី (Arménien) និយាយនៅតប៊ីលីស៊ី មិនមែនសរសេរជាភាសាអក្សរសាស្ត្រតាមប្រពៃណីទេ ។ ហើយលោកក៏បានតែងចំរៀងជាច្រើនទៀតជាភាសាអាហ្សែរបៃហ្សង់នីង ហ្សេអរហ្ស៊ី (azerbaidjanais, géorgien) ដែលលោកបានចេះយ៉ាងជ្រៅជ្រះ ។

ប៉ុន្តែកម្មវាសនាមិនបានទន់ភ្លន់ដាក់សាអ៊ុយ៉ាត - ណូវ៉ាទេ ។ អ្នកកាន់អំណាចនៅក្នុងតំបន់នោះ បានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលោកជាខ្លាំងហើយធ្វើឲ្យលោកព្រាត់ប្រាសពីសង្សារជាទីស្នេហារបស់លោកទៀតផង ។ ដោយមានការលំបាកច្រើនពេក លោកក៏ត្រូវបង្ខំចិត្តចូលទៅបួស ។ ក្រោយមក លោកបានទទួលអនិច្ចកម្មនៅក្នុងពេលមួយ ដែលពួកពែរ្សបានចូលលុកលុយ (invasion perse) ប្រទេស ។

កវីនិពន្ធរបស់លោកណូវ៉ា ពោរពេញទៅដោយសេចក្តីរីករាយនៃជីវិត ហើយព្រមជាមួយនោះ ក៏ពោរពេញទៅដោយការជូរចត់នឹងសភាពចំបែងចិត្តដែរ ។ កវីនិពន្ធនេះបានបញ្ចាំងនូវកម្មវាសនាដ៏អាក្រក់នៃជនខ្ញុំគេពាក់កណ្តាលម្នាក់ ដែលត្រូវគេដកហូតសិទ្ធិសេរីភាពទាំងអស់ចេញពីខ្លួន ប៉ុន្តែ ដែលនៅមានចិត្តយ៉ាងល្អប្រពៃ ហើយមានសេចក្តីស្នេហាជ្រាលជ្រៅទៅលើសោភ័ណ (le beau) ជានិច្ច ។ កវីនិពន្ធនេះ បានរំលឹកពីទារុណភាពនៃប្រទេសអារម៉េនី ជាប្រទេសដែលបានបាត់បង់នូវឯករាជ្យខាងនយោបាយរបស់ខ្លួននៅក្នុងការទំនាស់ទាស់ទែងបង្ហូរឈាម ជាមួយនឹងចក្រភពធំ ៗ នៃបូព៌ាប្រទេស ។

លោកសាអ៊ុយ៉ាត-ណូវ៉ា បានធ្វើកោតទានឲ្យកវីនិពន្ធបែបពិណរបស់អារម៉េនី ក្នុងសម័យកណ្តាល Moyen-Age) ស្គាល់ការចំរើនលូតលាស់ឡើងជាថ្មីទៀត ។ កំណាព្យរបស់លោកបានធ្វើឲ្យអ្នកស្តាប់ផងទាំងពួងជក់ចិត្ត ដោយសារភាពជម្នាតនឹងសូរសម្លេងពីរោះរណ្តំគ្នា ហើយឆ្លើយឆ្លងគ្នាយ៉ាងរស់រវើក ។ កំណាព្យទាំងនេះបានបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងប្រត្យក្សថាលោកមានជំនឿនឹងមានភាពអំនួតនៅក្នុងឧបនិស្ស័យរបស់លោកជា " អ្នកបំរើអ្នកស្រុក " យ៉ាងមោះមុត ។ លោកជាអ្នកបើកផ្លូវអក្សរសាស្ត្រអារម៉េនីសម័យថ្មី ។ កក្រើកដ៏ចើតឆាយនៃអ្នកប្រជាធិបតេយ្យនឹងអ្នកមនុស្សនិយមនេះបានលេចឡើងតាំងតែពីសម័យសក្តិភូមិ រហូតដល់សម័យគហបតី ។

កវីនិពន្ធរបស់សាអ៊ុយ៉ាត - ណូត បានស្រង់រសជាតិចេញមកពីប្រធានទាំងឡាយប្លែក ៗ ពីគ្នាជាខ្លាំង ដូចជាអធិប្បាយអំពីៈ កវីហើយនឹងប្រជាជន; អ្នកមាននឹងអ្នកក្រ; លក្ខណៈមិនបិតថេរនៃសំបូរណភាពហើយនឹងលក្ខណៈបិតថេរនៃកុសល; មាតុភូមិ ហើយនឹងជីវភាពនិរទេស; សេចក្ដីសប្បាយហើយនឹងទុក្ខព្រួយ; ការពិតហើយនឹងពាក្យភូតភរ; ការមានប្រៀបដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃគំនិត នៃការប៉ុនប្រសប់ នៃចំណេះវិជ្ជានៃសិល្បះទៅលើភាពល្ងិតល្ងង់; ជីវភាពនឹងមរណភាព(១) . . . . ។

ជនានុជនតែងតែនាំគ្នាហៅលោកសាអ៊ុយ៉ាត - ណូវ៉ា ថា មហាកវីនៃសេចក្ដីស្នេហា ។ តាមពិត ដើម្បីនឹងពិពណ៌នាអំពីសង្សារសម្លាញ់របស់លោក លោកមិនអាចនឹងរករូបារម្មណ៍ (image) ឬ គុណនាមឯណាមកប្រើឲ្យបានសមនឹងកម្លាំងចិត្តរបស់លោកឡើយ ។ បើមើលទៅហាក់ដូចជាពិភពលោកទាំងមូលក្ដី, ពណ៌សំបុរទាំងឡាយផ្សេងៗក្ដី ឬក៏សួរសព្ទសម្លេងទាំងឡាយទាំងអស់ ដែលមាននៅក្នុងលោកនេះក្ដី គឺមានសំរាប់តែពិពណ៌នាអំពីលំអដ៏ឆើតឆាយ អំពីសំរស់ដ៏ប្រិមប្រិយហើយនឹងអំពីបរិសុទ្ធភាពនៃចិត្តសង្សារលោកតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ រូបារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលហូរចេញមកអំពីកំណាព្យរបស់លោក មិនចេះអស់មិនចេះហើយជាបន្តបន្ទាប់គ្នា បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់នូវគំនិត នូវមនោសញ្ចេតនានឹងទឹកចិត្តរបស់លោក ។ គឺឧត្ដមគតិដែលផុះចេញពីក្នុងខ្លួនលោកមក ហើយនឹងសួរសព្ទត្រចៀកពិសេសនៃពាក្យសំដីរបស់លោកនេះហើយដែលធ្វើឲ្យកវីនិពន្ធរបស់ សាអ៊ុយ៉ាត - ណូវ៉ា ប្លែកពីកវីនិពន្ធឯទៀតៗ ។ បើតាមទស្សនៈរបស់កវីនេះ សេចក្ដីស្នេហាឥតមានព្រំដែនទេ ហើយមិនអាចនឹងផ្សេងផ្សំឡើងកើតឡើយៈ " បើឯងធ្លងកាត់បានស្ពានសាមសិបហើយ នុះនៅពីមុខឯង ឯងនឹងឃើញមានទឹកថ្មីៗទៀត ដែលលាតត្រដាងឡើងនូវផ្ទៃដ៏ក្វៀផ្ទេក គ្មានកោះគ្មានត្រើយមិនចេះចប់មិនហើយ " ។

ខ្លឹមសារសំខាន់នៃកវីនិពន្ធរបស់លោកសាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា គឺការពណ៌នាលាតត្រដាងបញ្ជាក់អំពីជីវិត អំពីសោកនាដកម្ម និងអំពីសច្ចភាពនៃជីវិត ។ គឺអត្ថរសខាងសិល្បយ៉ាងឧត្តុង្គឧត្តម ហើយនឹងមនោសញ្ចេតនាដ៏ពេញលេញនឹងក្លៀវក្លានេះហើយ ដែលបានបង្កើតនូវសំរស់នៃស្នាដៃរបស់លោកឡើង ។ លោកសាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា តឹងរឹងណាស់ ចំពោះអត្តរូបនៃកំណាព្យ ចំពោះស្ទួរសព្ទតន្ត្រីនៃបាទនិមួយៗ ហើយលោកក៏ចេះតែខិតខំរិះរករូបភាពថ្មីៗ ទៀតមកសំដែងជាដរាប ។

ចំរៀងរបស់លោក មុននឹងបានយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយ សុទ្ធតែបានរស់នៅរាប់សិបឆ្នាំ ជាមួយនឹងអ្នកស្រុក ស្រេចទៅហើយ ។ សព្វថ្ងៃនេះក៏ដោយ ក៏គេនៅច្រៀងចំរៀងទាំងនេះ មិនមែនតែនៅប្រទេសអារម៉េនី នៅហ្សេអរហ្ស៊ីប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ឲ្យតែមានជនជាតិអារម៉េនីរស់នៅទីកន្លែងណា គឺគេច្រៀងចំរៀងនេះនៅកន្លែងនោះជាដរាប ។

គេបានប្រែកវីនិពន្ធរបស់លោកសាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា ជាច្រើនភាសា មានភាសាបារាំង, អង់គ្លេស, រុស្ស៊ី, ជាដើម ។ ក្នុងឆ្នាំនេះក្រុមប្រឹក្សាសន្តិភាពសាកលលោកបានសំរេចធ្វើបុណ្យខួបទី ២៥០ រំលឹកកំណើតរបស់លោក សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា ។

---

(១) ប្រធានទាំងនោះជាភាសាបារាំង :

Le poète et le peuple; les riches et les pauvres; le caractère éphémère de la prospérité et la durée du bien; la patrie et la vie en exil; la joie et la tristesse; la vérité et le mensonge; les avantages de l'esprit, du talent, de l'instruction, de l'art sur l'ignorance; la vie et la mort...

★

សូមមិត្តជួយផ្តល់យោបល់ដល់ទស្សនាវដ្តីយើង ដើម្បីនិងរួមវិភាគទាន ធ្វើការកែទំរង់សិក្សាធិការរបស់សម្តេចឪ ឲ្យបានសំរេចជាក់ស្តែង!

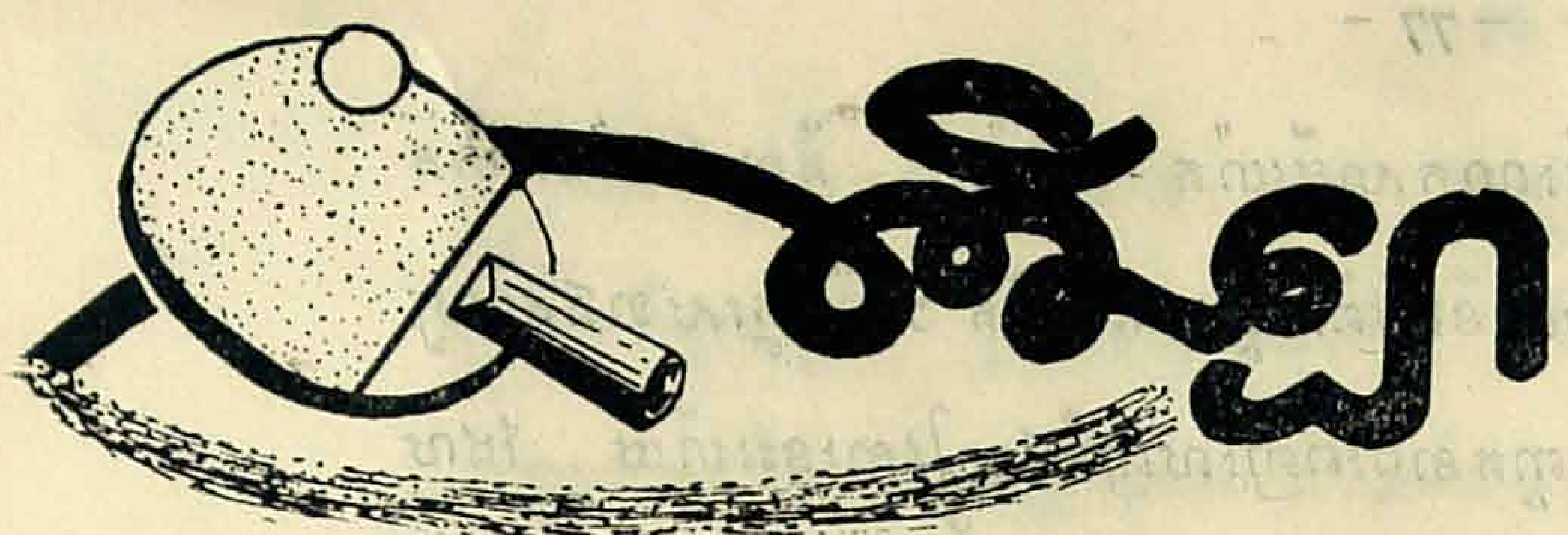

ប្រទេសកម្ពុជា នៅកីឡាហ្គាណេហ្វូ

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសកម្ពុជា បានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូកីឡាជាតិមួយឲ្យទៅចូលរួមសមោសរកីឡាហ្គាណេហ្វូ នៅហ្សាកាតា ។

តាមសេចក្តីអញ្ជើញនៃរដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូណេស៊ី និងដោយបានទទួលព្រះរាជានុញ្ញាតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ពីសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋផង រាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជូនកីឡាកររបស់ខ្លួនឲ្យទៅរួបរួមក្នុងហ្គាណេហ្វូ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅ នៅហ្សាកាតា (ឥណ្ឌូណេស៊ី) ចាប់ពីថ្ងៃ ១០ ដល់ថ្ងៃ ២២ វិច្ឆិកា ១៩៦៣ ។

« ហ្គាណេហ្វូ » អក្សរកាត់នៃ « កីឡានៃកម្លាំងលូតលាស់ថ្មី » (« GANEFO » « Games of the New Emerging Forces » « Jeux des Nouvelles Forces Montantens ») ។ រដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូណេស៊ី បានផ្តើមគំនិតនេះឡើង បន្ទាប់ពីបានអញ្ជើញឲ្យទៅរួមប្រជុំរៀបចំកាលពីខែមេសាមុននេះ នូវប្រទេសខ្លះ ដូចជា កម្ពុជា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន, ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី, អៀរ៉ាក់, ម៉ាលី , ប៉ាគីស្ថាន , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ-វៀតណាម , សាធារណរដ្ឋអារ៉ាប់រួម , សហភាពសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមសូវៀត ហើយនិងអ្នកសង្កេតការនៃប្រទេសសីលង្កា និង យូហ្គោស្លាវី ។

ហ្គាណេហ្វូ ដែលបាន ផ្តើមគំនិតឡើង ដូចគ្នានឹងសន្និសីទ អាស៊ី-អាហ្វ្រិក នៅ-បាន់ឌុងដែរ ហើយដោយអនុលោមទៅតាមគោលគំនិតអូឡាំពិច (Olympique) ផងនោះ មានគោលបំណង :

– និងលើកកម្លាំងដល់ការរីកលូតលាស់ដោយសេរីនៃកីឡា និងការបណ្តុះបណ្តាលខាងកាយ ហើយនិងចលនាកីឡានៃគ្រប់ប្រទេស ។

– និងជំរុញនូវការប្រកួតកីឡាក្នុងយុវជន ដើម្បីនិងពង្រឹងនូវការទាក់ទងគ្នាជាមិត្តភាព

គណៈកម្មាធិការរៀបចំ ដែលបានកើតឡើងក្នុងពេលប្រជុំនោះ មានបេសកកម្មជាបន្ទាន់ :

– និងពិនិត្យកម្មវិធីនៃហ្គាណេហ្វូដំបូង

– និងសំរេចអំពីបញ្ជីនៃប្រទេសទាំងឡាយ ដែលនិងត្រូវអញ្ជើញទៅហ្គាណេហ្វូនៅហ្សាកាតា

– និងសំរេចអំពីវិធានការនិងបទបញ្ញត្តិនៃហ្គាណេហ្វូដំបូង

– និងរៀបចំសមាជទី ១ នៃហ្គាណេហ្វូ

– និងជួយដល់គណៈកម្មាធិការចាត់ចែងហ្គាណេហ្វូដំបូងនៅហ្សាកាតា ។

តាមដំណឹងចុងក្រោយបង្អស់ពីហ្សាកាតាមក មានប្រទេសជាង ៤០ និងទៅចូលរួមក្នុងកីឡានេះ

១- អ្នកចូលរួម ដោយក្រុមរបស់រដ្ឋាភិបាល

៣០ ប្រទេស: អាល់បានី , អាល់ហ្សេរី , អាល្លឺម៉ង់ខាងកើត , អារ៉ាប់រួម , អារ៉ាប់សេអូឌីត , ប៊ុលហ្គារី , កម្ពុជា , សេរីលង្កា , ចិនប្រជាមានិត , កូរ៉េខាងជើង , ម៉ារ៉ុក , ប៉ាឡេស្ទីន , អារ៉ាប , ប៉ាគីស្ថាន , ហ្វីលីពីន , ប៉ូឡូញ , រូម៉ានី , សូម៉ាលី , ឆេកូស្លូវ៉ាគី , ទុយនីស៊ី , ស.ស.ស ស. , វៀតណាមខាងជើង និង យូហ្គោស្លាវី ។

២ អ្នកចូលរួម ដោយក្រុមមិនមែនជារដ្ឋាភិបាល

៦ ប្រទេស: សាធារណរដ្ឋដូមីនីកែន , ជប៉ុន , ឥណ្ឌៀ , ប៉េរុ - បា , អូរ៉ាហ្គេ និង វ៉េណេស៊ូអេឡា ។

៣- អ្នកបូលរួម ដែលមិនទាន់សំរេចចិត្តអំពីជំពួកពួករដ្ឋាភិបាល

៣ប្រទេស: បារាំង , ម៉ិចស៊ិច និង ស៊ីលី (កាលពីពេលនោះ) ។

៤- អ្នកសង្កេតការរបស់រដ្ឋាភិបាល

១ប្រទេស: គូបា ។

ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូមួយមានសមាជិក ៨៣ នាក់ ដោយរាប់ទាំងអ្នកដឹកនាំ អ្នកបង្ហាត់ហើយនិងតំណាងរដ្ឋាភិបាលផង ។ គណៈប្រតិភូនេះរួមមានកីឡានៃយុវជនរាជសង្គមនិយមខ្មែរ នៃកងខេមរកូមិន្ទ ហើយនឹងរាជតំរួត នៅក្នុងកីឡាចំនួន ៧ មុខ ដែលប្រទេសយើងត្រូវប្រកួតជាមួយនឹងប្រទេសដូចតទៅ ៖-

បាល់បោះ កម្ពុជា , អាល់បានី , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , ឡាវ ។

អត្តពលកម្ម (បុរសនិងស្ត្រី): កម្ពុជា . សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , សាធារណរដ្ឋដូមីនីកែន , ហ្គីណេ , ហុងគ្រី , ឥណ្ឌូណេស៊ី , ឡាវ , សៀរី , ហ្សរជានី ។

ហែលទឹក (បុរសនិងស្ត្រី) កម្ពុជា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ឥណ្ឌូណេស៊ី , រូម៉ានី , សៀរី , សាធារណរដ្ឋអារ៉ាប់រួម , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម ។

ប្រណាំងកង់ (បុរសនិងស្ត្រី) កម្ពុជា , សីលង្កា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , ឡាវ , លីបង់ , អ៊ូរ៉ាហ្គេ , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម ។

ប្រដាល់ កម្ពុជា , អាល់បានី , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , អៀរ៉ាក់ , សៀរី , សាធារណរដ្ឋអារ៉ាប់រួម , ស.ស.ស.ស. ។

ឡានតែនីស (lawn tennis) កម្ពុជា , សិរីលង្កា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន, ឥណ្ឌូណេស៊ី , ជប៉ុន , លាវ , ស.ស.ស.ស , ហ្សុរដានី ។

វាយកូនឃ្លីលើតុ កម្ពុជា , សិរីលង្កា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ហ្គីណេ, ហុងគ្រី , លាវ ។

ដូចអស់មិត្តឃើញស្រាប់ហើយ លើកនេះប្រទេសយើងបានឈរមុខចំពោះកីឡាករ នឹងអត្តពលករនៃប្រជាជាតិធំ ៗ ណាស់ ៗ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កីឡាករ នឹងអត្តពលករយើងក៏បានខំប្រឹងប្រែងអស់សមត្ថភាព ដើម្បីនឹងការពារកិត្យានុភាព ហើយនឹងទង់ជាតិយើងដែរ ។

ឯកំឡាំងទឹកចិត្ត ហើយនឹងសមត្ថភាពព្រមទាំងការចំរើន នៃអត្តពលករយើង អស់មិត្តនឹងបានដឹងច្បាស់ ដោយគ្រាន់តែមើលលទ្ធផលនៅទំព័របន្ទាប់នេះ ៖

★

កំសាន្ត

រូបទាំងឡាយដែលបានចោទជាបញ្ហាដល់មិត្ត ពីខាងមុខនោះ ត្រូវតំរៀបតាមលំដាប់លំ-ដោយដូចតទៅ :

គ , ខ , ឃ , ក , ង , ប

មិត្តចង់ស្គាល់អង្គរឬទេ ?

សូមអាន

Nouveau guide d'Angkor
Henri Marchal
(245 pages)
Préface pour Angkor
(38 pages)
En vente à l'Office
National du Tourisme

បញ្ជីរាយនាមអ្នកអត្តពលករ អ្នកប្រដាល់ និង អ្នកហែលទឹកជាតិខ្មែរ

ដែលបានទទួលគ្រឿងឥស្សរិយយស " ម៉េដៃយ " នៅពេលប្រកួតកីឡាហ្គាណេហ្វូ

លើកទី ១ (ហ្សាកាតា)

លេខរៀង	គោត្តនាម និង បកតិនាម	ឈ្មោះល្បែង	ឈ្មោះម៉េដៃយ៍		
			មាស	ប្រាក់	សំរិទ្ធ
១	ឃុម ឃិន	អត្តពលករ		១	៣
២	ឡាច សាំងហ៊ី	-ដ-			២
៣	កៅ ឈុនហៀង	-ដ-			២
៤	លុក ឃិន	-ដ-			១
៥	តិច គឹមចេង	-ដ-			១
៦	កញ្ញា ទុក សំអិន	-ដ-			១
៧	- ចាន់ សាយ	-ដ-			១
៨	- ទក យ៉ុន	-ដ-			១
៩	- កែ អ៊ិន	-ដ-			១
១០	លោកអែក សំអាន	ប្រដាល់	១	១	មេដៃយ៍មាសជារង្វាន់លើកទឹកចិត្ត
១១	- ខៀវ សឿន	-ដ-		១	
១២	- ទូច ណុល	-ដ-			១
១៣	- នៅ ផេង	-ដ-			១
១៤	- អាត គឹមហេង	អ្នកហែលទឹក		១	១
១៥	- គាត ថុន	-ដ-		១	១
	សារុបទាំងអស់		១	៥	១៧

មាតិការឿង

កថាមុខ

បិត្ត - គរុកោសល្យ

ទំព័រ

Pour une refonte totale de notre enseignement 1
L'enseignement Secondaire National et 5
Les possibilités de notre langue nationle 9
សំលៀកបំពាក់ នៃ សិស្សយើង 13

កិច្ចការសមាគម 18

ស.ស.ខ. ថ្វាយពរសម្តេចឪ 20
ញត្តិទី ១ 22
ញត្តិទី ២ 25
ញត្តិទី ៣ 27
ស ស.ខ. ឆ្លើយតបនឹងពួក "ខ្មែរសេរី" 30
ស្ថានភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុ 35

កំណាព្យ 37

ការស្រាវជ្រាវ

ប្រភពរឿងកាកី 39
រុក្ខជាតិបង្កើតកូនចៅ 46
អំពីសព្ទខ្មែរ 49

អត្ថបទនឹងឯកសារ

កោះសន្តិភាព 53
សេចក្តីចំរើន នៃ វិទ្យាសាស្ត្រ 55
អង្គការសហប្រជាជាតិ 56
លទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ន នៃ ការជំរឿន 57
La journée d'une petite japonaise 59
Information universitaire 63
Liste nominative des étudiants 66
Afrique 1963 69
Informations scientifiques 71

បុណ្យខួប

ដឺទីស ឌីដ៏រ៉ូ 72

សាអ៊ីយ៉ាត ណ្ហូភ៉ 74

កីឡា

ប្រទេសកម្ពុជា នៅ GANEFO 78

សូមមិត្តជ្រួតជ្រាបថា:

★ ឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ច ជាមូលដ្ឋានទ្រទ្រង់នូវឯករាជ្យនយោបាយ វប្បធម៌ និងសង្គមកិច្ច ។

★ ការកែទំរង់សេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ដែលសម្ដេចឪ ព្រះអង្គទើបនឹងលើកឡើងនេះ មានគោលបំណងនឹងស្វែងរកនូវឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ចនេះឯង ។

★ ឯការកែទំរង់សិក្សាធិការ ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានគូសដៅនូវគោលធំៗរួចមកហើយ ជាវិធានការមួយដ៏សក្ដិសិទ្ធ ផ្ដល់នូវវិភាគទានដល់ការសំរេចឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ច ដែលជា “ឯករាជ្យទី ២” របស់យើង ។

ដូចនេះ សូមមិត្តជួយឧបត្ថម្ភនូវព្រះរាជនយោបាយកែទំរង់សេដ្ឋកិច្ច និង សិក្សាធិការនេះ ឲ្យបានសំរេចទាំង ១០០ % តាមសមត្ថភាពរៀងៗខ្លួនរបស់មិត្ត ។

Imp. - P. Pech 59, V. Pasteur - P.P